

Kartlegging av naturtyper

i Hemne kommune, Sør-Trøndelag

Kartlegging av naturtyper

I HEMNE KOMMUNE, SØR-TRØNDELAG

Miljøfaglig Utredning AS

Rapport 2012: 22

Utførende institusjon: Miljøfaglig Utredning AS	Prosjektansvarlig: Geir Gaarder
	Prosjektmedarbeider: Dag Holtan
Oppdragsgiver: Hemne kommune	Kontaktperson hos oppdragsgiver: Martin Georg Hansen
Referanse: Holtan, D. 2012. Supplerende naturtypekartlegging i Hemne kommune. Miljøfaglig Utredning, rapport 2012: 22. 73 s. ISBN 978-82-8138-588-7.	
Referat: Det er gjennomført kartlegging av naturtyper i Hemne kommune i Sør-Trøndelag. Av i alt 25 undersøkte naturtypelokaliteter med feltarbeid i 2011 er 7 vurdert som svært viktige (A) og 14 som viktige (B). De øvrige er kontroller av eldre opplysninger (dels med kikkert), som dels er forkastet som lokaliteter og dels aksepterte. Det ble funnet viktige naturverdier særlig knyttet til hovednaturtypen skog. Av rødlistede vekster ble det i 2011 funnet enkelte arter av karplanter og lav, slik at det nå er kjent 5 rødlistede planter, 16 rødlistede sopper og 9 rødlistede lavarter fra kommunen.	
4 emneord: Hemne Naturtyper Rødlistearter Verdisetting	

Forsida: Fra Almlia nordvest i Mistfjorden, som har mye gammel osp og rike hasselkratt med uvanlig godt utviklede lavsamfunn.

Forord

Miljøfaglig Utredning AS har utført en kartlegging av naturtyper i Hemne kommune i søndre Sør-Trøndelag. Oppdraget omfatter kartlegging og avgrensning av naturtyper med artsinventar (unntatt vilt), herunder både egne feltundersøkelser og innsamling og systematisering av eksisterende informasjon. Kartleggingen er utført på oppdrag fra Hemne kommune i samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag.

Det takkes ellers for et godt samarbeid med representanten for Hemne kommune, Martin Georg Hansen, som også deltok i en del av feltarbeidet og kom med faglig relevante innspill basert på god lokalkunnskap.

Feltarbeidet ble utført av biolog Dag Holtan i perioden 15. – 19. august 2011, i alt 5 feltdager. Sammenstilling av data, databasearbeid og sluttrapportering er utført av Dag Holtan, mens digitalisering av kart er utført av Dag Holtan i samarbeid med Helge Fjeldstad i Miljøfaglig Utredning AS. Alle bildene i rapporten er tatt av forfatteren selv.

Ørskog 30.04.2012

Dag Holtan

Innhold

SAMMENDRAG	7
1 INNLEDNING	9
1.1 BAKGRUNN.....	9
1.2 HVA ER BIOLOGISK MANGFOLD?	10
1.3 VERDIEN AV BIOLOGISK MANGFOLD	11
1.4 TRUSLER MOT DET BIOLOGISKE MANGFOLDET	12
1.4.1 Fysiske inngrep.....	12
1.4.2 Endrede driftsformer i jord- og skogbruk	12
1.4.3 Spredning av fremmede organismer	13
1.4.4 Overhøsting	14
1.4.5 Forurensning.....	14
1.5 FORVALTNING AV BIOLOGISK MANGFOLD I KOMMUNENE	15
1.5.1 Verneområder	15
1.5.2 Forvaltningsansvaret for arealet i kommunen	15
1.5.3 Aktiv sikring.....	15
1.5.4 Passiv sikring.....	15
1.5.5 Grunneieravtaler	16
1.5.6 Virkemidler i landbruket.....	16
1.5.7 Strategi for stopp av tap av biologisk mangfold innen 2010	16
1.6 FORMÅLET MED RAPPORTEN.....	17
1.7 NOEN BEGREPER.....	18
2 METODE	20
2.1 INNSAMLING AV INFORMASJON	20
2.1.1 Oversikt over viktige litteraturkilder	20
2.1.2 Museumssamlinger, databaser, Internett.....	21
2.1.3 Innsamling fra personer	21
2.1.4 Egne registreringer av biologisk mangfold.....	22
2.1.5 Artsbestemmelse og dokumentasjon	22
2.2 VERDISSETTING OG PRIORITERING	22
2.2.1 Generelt	22
2.2.2 Kriterier og kategorier	22
2.2.3 Bruk av rødlistearter/signalarter	22
2.2.4 Bruk av truede naturtyper	23
2.2.5 Områder med dårlige data eller usikker status.....	23
2.3 PRESENTASJON	23
2.3.1 Generelt	23
2.3.2 Områdebeskrivelser	23
2.3.3 Kartavgrensning	24
3 NATURGRUNNLAGET.....	25
3.1 NATURGEOGRAFI OG KLIMA	25
3.2 BERGGRUNN OG LØSMASSER	26
4 NATURTYPER	28
4.1 HOVEDNATURTYPER	28
4.2 KUNNSKAPSGRUNNLAG.....	29
4.3 NATURTYPELOKALITETER UNDERSØKTE I 2011	30
4.3.1 1612201 Vinjeøra: Vinjelia.....	30
4.3.2 1612202 Søvassdalen: Hamran/Sølia	32
4.3.3 1612203 Søvassdalen: Rapet.....	33

4.3.4	1612204 Søvassdalen: Vasslia	34
4.3.5	1612205 Rennsjøen: Rennsjølia	35
4.3.6	1612206 Stavneset: Stavnestjønna	37
4.3.7	1612207 Høgheia: Almlia.....	37
4.3.8	1612208 Sengsdalen furuskog.....	39
4.3.9	1612209 Sengsdalen bjørkeskog	41
4.3.10	1612210 Sengsdalen flommarksskog.....	42
4.3.11	1612211 Baklifjellet - Fevelsfjellet	44
4.3.12	1612212 Brekka	45
4.3.13	1612213 Slåstihøgda	47
4.3.14	1612214 Hellandsfjellet	48
4.3.15	1612215 Svanemsfjellet	50
4.3.16	1612216 Magerøya.....	51
4.3.17	1612217 Stamnesfjellet.....	54
4.3.18	1612218 Heimsvatnet, utløpsbekken	55
4.3.19	1612219 Nesvatnet.....	57
4.3.20	1612220 Åelva	58
4.3.21	1612221 Mosetra.....	60
4.3.22	1612222 Asplisetra.....	61
4.3.23	1612223 Aunsetra	62
4.4	NOEN VRAKEDE LOKALITETER	64
5	RØDLISTEDE ARTER	65
5.1	RØDLISTA	65
5.2	RØDLISTEDE VEKSTER I KOMMUNEN	65
5.2.1	Sopp.....	65
5.2.2	Lav.....	66
5.2.3	Karplanter	67
6	KILDER	69
6.1	SKRIFTLIGE KILDER	69
6.1.1	Internettressurser	70
7	KART OVER 2011- LOKALITETER	71

Sammendrag

Bakgrunn og formål

Rapporten er et ledd i en nasjonal satsing for å øke kompetansen og styrke det lokale nivået i forvaltningen av det biologiske mangfoldet. Bakgrunnen fra statlig hold er Stortingsmelding nr. 58 (1996-97): "Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling. Dugnad for framtida". Denne ble vedtatt i 1998, og legger premissene for kartleggingen av kommunene. Siden har vi også fått St. meld. Nr. 42 (2000-2001): "Biologisk mangfold, sektoransvar og samordning". Hovedkonklusjonen her er at den norske naturforvaltningen må bli mer kunnskapsbasert, og at vedtaksgrunnlaget i kommunene må bedres.

Hovedformålet med prosjektet er å gi kommunen og andre arealforvaltere et bedret naturfaglig grunnlag for den framtidige bruken av naturen i kommunen, slik at hensynet til det biologiske mangfoldet kan bedres innenfor de ulike virksomhetene.

Metodikk

Metoden går i hovedsak ut på å identifisere områder som er særlig verdifulle for det biologiske mangfoldet, fordi de er levesteder for mange arter, eller for uvanlige eller kravfulle arter som har vanskelig for å finne leveområder ellers i landskapet. Hvilke naturtyper dette gjelder er definert i en håndbok i kartlegging av biologisk mangfold (Direktoratet for naturforvaltning 2006, oppdatert 2007).

For å få tak i eksisterende kunnskap er det brukt litteratur, naturbase (www.dnweb12.dirnatno/nbinnsyn), databaser på internett, utskrifter fra museumssamlinger og samtaler med fagfolk og lokalkjente folk. For å skaffe fram ny kunnskap er det også gjort noe nytt feltarbeid. Informasjonen er sammenstilt, og lokalitetene er verdiprioriterte etter metoden i DN-håndboka. Dette omfatter bl.a. vektlegging av indikatorarter (signalarter) og rødlistearter mv. Informasjonen er presentert på kart, i database (Access) og i rapport.

Naturgrunnlag

Naturgrunnlaget i kommunen er kort gjennomgått, med omtale av landskap, geologi og løsmasser, klima og naturgeografiske forhold.

Naturtyper i Hemne

De ulike naturtypene i Hemne er kort presenterte. En viktig naturtype for det biologiske mangfoldet i kommunen er skog, men også rikmyr og kulturlandskap har stedvis brukbare kvaliteter.

Tabell 1. Kartlagte naturtypelokaliteter i 2011 med fordeling på hovednaturtype, utforming, verdi og viktige områder (markert med X) med tanke på oppfølging av regjeringens og Stortingets mål om stopp av tap av biomangfold innen 2020 (jfr. kapittel 1.5.7). A05 er rikmyr, D04 er naturbeitemark, E06 er viktige bekkedrag, E08 er rik kulturlandskapssjø, F01 er rik edellauvskog, F04 er bjørkeskog med høgstauder, F07 er gammel lauvskog, F08 er gammel barskog, F09 er bekkekløft, F12 er kystfuruskog og F13 er rik blandingsskog i lavlandet.

Lokalitet	Naturtype	Utforming	Verdi	2020
Vinjelia	F01	F0103/F0106	A	X
Hamran/Sølia	F01/F04/F07/F09	F0106/F0701/F0702/F0901	B	X
Rapet	F04	F0401	B	
Vasslia	F04	F0401	B	
Rennsjølia	F08	F0802	B	X
Almelia	F07/F12	F0701/F1203	A	X
Sengsdalen furuskog	F08	F0802	A	X
Sengsdalen bjørkeskog	F07	F0702	B	
Sengsdalen flommarksskog	F05/F09	F0501/F0901	B	X
Baklifjellet	F13	F1302	A	X
Brekka	A05	A0501	B	
Slåstihøgda	F08/F12	F0802/F1203	A	X
Hellandsfjellet	F08	F0802	B	
Svanemsfjellet	F08	F0802	B	
Magerøy	D04	D0404	B	X
Heimsvatnet, utløpsbekken	E06	E0604	B	
Nesvatnet	E08	E0801	B	
Åelva	E06	E0604	A	X
Mosetra	A05	A0501	B	X
Asplisetra	D04	D0404	A	X
Aunsetra	F01/F07	F0106/F0701/F0702	B	

Rødlistearter

En *rødliste* er en liste over arter som i ulik grad er truet av menneskelig virksomhet. Det kan være ulike fysiske inngrep i form av utbygging, det kan være skogsdrift eller omlegginger i jordbruket, forurensning og samling m.m. Slike arter kalles rødlistearter. Hvilke arter dette gjelder er listet opp i en nasjonal rapport fra 2010 (Kålås m.fl. 2010).

Det er registrert en rekke forekomster av rødlistearter av karplanter, sopper og lav i Hemne, og de som er kjent er omtalt i kapittel 5. Av rødlistearter ble det i 2011 funnet enkelte arter av karplanter, lav og sopp, slik at det nå er kjent 5 rødlistede planter, 16 rødlistede sopper og 9 rødlistede lavarter fra kommunen.

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Bakgrunnen for rapporten er en nasjonal satsning for å øke kompetansen og styrke det lokale nivået i forvaltningen av det biologiske mangfoldet. Satsningen medfører tilgang på statlige tilskudd, ofte kombinert med bidrag fra kommunene.

Bakgrunnen fra sentralt hold er Stortingsmelding nr. 58 (1996-97), ”Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling. Dugnad for framtida”. Denne ble vedtatt i 1998, og legger premissene for kartleggingen av alle norske kommuner. Forhistorien til dette er Brundtlandkommisjonen rapport fra 1997: ”Konvensjonen om biologisk mangfold”, som ble vedtatt på verdenskonferansen i Rio i 1992, ratifisert av Norge i 1993 og som tredde i kraft i 1994. Direktoratet for Naturforvaltning (DN) kom i 1999 med en håndbok som gir retningslinjene for hvordan arbeidet er tenkt gjennomført, oppdatert i 2007 (DN 2006).

Siden har vi fått den nye naturmangfoldloven, hvor følgende bestemmelser er sentrale i natur- og artsforvaltning:

§ 7. (prinsipper for offentlig beslutningstaking i §§ 8 til 12)

Prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, herunder når et forvaltningsorgan tildeler tilskudd, og ved forvaltning av fast eiendom. Vurderingen etter første punktum skal fremgå av beslutningen.

§ 8. (kunnskapsgrunnlaget)

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.

§ 9. (føre-var-prinsippet)

Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.

§ 10. (økosystemtilnærming og samlet belastning)

En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.

§ 11. (kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver)

Tiltakshaveren skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter.

§ 12. (miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder)

For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater.

1.2 Hva er biologisk mangfold?

Populært sagt er biologisk mangfold jordens variasjon av livsformer (planter, dyr og mikroorganismer m.m.), inklusiv arvestoff og det kompliserte samspillet mellom disse. Variasjonen i naturen kan beskrives på tre ulike nivåer: gen-, arts- og økosystemnivå.

Mer presist er biologisk mangfold definert slik i naturmangfoldloven:

§ 3. (definisjoner)

I denne lov forstås med

- a) art: etter biologiske kriterier bestemte grupper av levende organismer;
- b) bestand: en gruppe individer av samme art som lever innenfor et avgrenset område til samme tid;
- c) biologisk mangfold: mangfoldet av økosystemer, arter og genetiske variasjoner innenfor artene, og de økologiske sammenhengene mellom disse komponentene;
- d) dyr: pattedyr, fugler, krypdyr, amfibier, fisk og virvelløse dyr;
- e) fremmed organisme: en organisme som ikke hører til noen art eller bestand som forekommer naturlig på stedet;
- f) genetisk materiale: gener og annet arvemateriale i ethvert biologisk materiale, som kan overføres til andre organismer med eller uten hjelp av teknologi, likevel ikke genetisk materiale fra mennesker;

- i) naturmangfold: biologisk mangfold, landskapsmessig mangfold og geologisk mangfold, som ikke i det alt vesentlige er et resultat av menneskers påvirkning;
- j) naturtype: ensartet type natur som omfatter alle levende organismer og de miljøfaktorene som virker der, eller spesielle typer naturforekomster som dammer, åkerholmer eller lignende, samt spesielle typer geologiske forekomster;
- k) organisme: enkeltindivid av planter, dyr, sopp og mikroorganismer, inkludert alle deler som er i stand til å formere seg eller overføre genetisk materiale;
- l) planter: karplanter, moser og alger;
- m) sopp: sopp og lav;
- q) virvelløse dyr: dyr uten ryggstøyle;
- r) økologisk funksjonsområde: område – med avgrensing som kan endre seg over tid – som oppfyller en økologisk funksjon for en art, slik som gyteområde, oppvekstområde, larvedriftsområde, vandrings- og trekkruiter, beiteområde, hiområde, myte- eller hårfellingsområde, overnattingsområde, spill- eller parringsområde, trekkvei, yngleområde, overvintringsområde og leveområde;
- s) økologisk tilstand: status og utvikling for funksjoner, struktur og produktivitet i en naturtypes lokaliteter sett i lys av aktuelle påvirkningsfaktorer;
- t) økosystem: et mer eller mindre velavgrenset og ensartet natursystem der samfunn av planter, dyr, sopp og mikroorganismer fungerer i samspill innbyrdes og med det ikke-levende miljøet.

1.3 Verdien av biologisk mangfold

Miljøverndepartementet (2001) knytter disse verdiene til biologisk mangfold:

- **Direkte bruksverdi:** Verdier som blir realisert gjennom bruk av biologiske ressurser til bl.a. mat, medisiner, kunst, klær, byggverk og brensel, samt bruk av natur til lek, rekreasjon, friluftsliv, turisme, undervisning og forskning.
- **Indirekte bruksverdi:** Verdi i form av livsbærende prosesser og økologiske tjenester som biologisk produksjon, jorddannelse, rensing av vann og luft, vannhusholdning, lokalt og globalt klima, karbonet, nitrogenet og andre stoffers kretsløp, økologisk stabilitet og miljøets evne til å dempe effekter av påkjenninger som forurensing, flom og tørke. Disse verdiene er en forutsetning for menneskelig eksistens og økonomisk aktivitet.

- **Potensiell verdi:** Verdier som ikke er utnyttet eller kjent. Slike verdier omfatter både direkte og indirekte verdier nevnt ovenfor, og er blant annet knyttet til bruk av uutnyttede genetiske ressurser både når det gjelder tradisjonell foredling og genteknologi for utvikling av nye produkter med direkte bruksverdi.
- **Immateriell verdi:** Verdi som er etisk og moralsk forankret, bl.a. knyttet til ønsket om å vite at en art eksisterer, til kommende generasjoners muligheter og livskvalitet, og til ønsket om å ta vare på landskap og natur som del av vår kulturarv og opplevelsesverdi.

Til de moralske og etiske verdiene hører også naturens egenverdi (DN 2007). At naturen har egenverdi bygger på tanken om at alle livsformer og urørt natur har verdi i seg selv, og derfor ikke nødvendigvis skal ses på som et middel, men som et mål i seg selv. Tanken om at framtidige generasjoner skal bebo kloden med samme mulighet for ressursutnyttelse og naturopplevelse som vi har, er identisk med en bærekraftig utvikling slik som definert av Brundtlandkommisjonen.

1.4 Trusler mot det biologiske mangfoldet

1.4.1 Fysiske inngrep

Ødeleggelse, fragmentering og endring av naturområder er den største trusselen mot det biologiske mangfoldet. Særlig viktig er fysiske inngrep i forbindelse med ulike utbyggingsformål. Store utbygginger har ofte store konsekvenser, men det er summen av både små og store inngrep som over tid vil avgjøre om vi klarer å ta vare på det biologiske mangfoldet. Der utbyggingspresset er stort, er det ofte utbyggingsinteressene som sterkest vektlegges i beslutningsprosessene. I Hemne er allerede mange dalfører og lier sterkt utnyttet (jordbruk) eller kulturpåvirket (skogbruk), ellers bærer både infrastruktur og næringsliv (bortsett fra skogbruk) generelt preg av å foregå i småskalaomfang.

1.4.2 Endrede driftsformer i jord- og skogbruk

Utviklingen i landbruket resulterer i intensivering, spesialisering og rasjonalisering av driften, men også fraflytting, brakklegging og gjengroing. De største driftsendringene i jordbruket har skjedd de siste 50 årene, og mange kulturskapte naturtyper, bl.a. slåtteenger og naturbeitemarker er i ferd med å forsvinne (jf. Fremstad og Moen 2001). Mye av det lysåpne, mosaikkpregede landskapet fra det tradisjonelle jordbruket gror i dag igjen, og utvikler seg gradvis til skog. Dette medfører bl.a. at plantearter som er avhengige av mye lys og lite konkurranse går tilbake, og også insekter knyttet til disse plantene får problemer. I tillegg fører selv moderat gjødsling til at en del arter går sterkt tilbake eller forsvinner helt (for eksempel Jordal 1997, Fremstad 1997). Bruken av kunstgjødsel var svært liten fram til 2. verdenskrig. Etter krigen økte bruken sterkt fram til 1980-tallet. På

grunn av disse endringene kan en lang rekke plante-, sopp- og insektarter gå tilbake eller forsvinne, og over 30 % av de norske rødlisteartene er knyttet til kulturlandskapet (Kålås m.fl. 2010). Status for Hemne er brukbart kjent, og ut fra feltarbeidet i 2011 (og tidligere undersøkelser) virker det lite sannsynlig at det er mange tradisjonelt drevne kulturlandskapslokaliteter (som drives uten gjødsling og jordbearbeiding).

I skogbruket har hogst gjennom mange hundre år redusert mengden av død ved betydelig. Urskog er i dag praktisk talt forsvunnet, og biologisk gammel skog med mye død ved utgjør bare små arealer. Områder med biologisk verdifull skog, bl.a. edellauvskog, har de siste 50-100 årene delvis blitt erstattet med gran, og sumpskog og myr har mange steder blitt drenert og deretter tilplantet. I Hemne er de største inngrepene med uheldige konsekvenser trolig knyttet til moderne skogsdrift, hvor man har et særlig uheldig eksempel ved Gammelsetra (Rennsjøen).

1.4.3 Spredning av fremmede organismer

Menneskeskapt spredning av organismer som ikke hører naturlig hjemme i økosystemene, er et økende problem – både for vern av biologisk mangfold og med hensyn til verdiskapning. Innførte arter er ikke tilpasset de naturlige økosystemene, og mange vil dø ut etter kort tid. Men de som klarer å etablere seg, har ofte ikke naturlige fiender som kan bidra til å regulere populasjonene, eller de kan ha andre konkurransefordeler som fører til at populasjonene øker kraftig (MD 2001). Dette kan føre til at de utkonkurrerer andre arter, og at hele økosystemer endres. Gjennom signering og ratifisering av Riokonvensjonen, har Norge forpliktet seg til bl.a. å hindre innføring av, kontrollere eller utrydde fremmede arter som er en trussel mot økosystemer, habitater eller arter (MD 1992: artikkel 8h). I 2007 kom også norsk svarteliste (Gederaas m.fl. 2007), som peker på en del av problemartene. I praksis reguleres dette området nå av kapittel IV i naturmangfoldloven.

Det ble ikke gjort noe systematisk søk etter innførte arter i Hemne i 2010, men på havstrand ble det flere steder registrert en problematisk art som rynkerose, ved Vinjeøra også kjempespringfrø. Også lupiner, rødhyll og platanlønn er i spredning, for ikke å nevne innførte bartrær.

Figur 1. Kjempe-springfrø ved Vinjeøra. Denne har potensial til å utkonkurrere all annen vegetasjon i strandsonen her, og bør bekjempes.

1.4.4 Overhøsting

Høsting av naturressurser er et gode så lenge det foregår innenfor økologisk forsvarlige rammer. Overhøsting oppstår når det over en lengre periode blir høstet mer enn populasjonen produserer. Dersom aktiviteten rammer arter med nøkkelfunksjoner, kan ringvirkningene bli store. Overhøsting av en truet eller sårbar art vil være en trussel mot arten sin videre eksistens. I Norge er eksemplene på overhøsting i nyere tid særlig å finne i havet. Man kan også tenke seg at enkelte arter med små bestander kan være utsatt for samlere, uten at det er konkrete eksempler på dette i Hemne.

1.4.5 Forurensning

Dette kan opptre både i form av lokale utslipp, som langtransportert forurensning, som sur nedbør og radioaktivitet, i form av utslipp som kan påvirke globalt, eller også som klimagasser og ozonnedbrytende stoffer.

Lokale utslipp skyldes ofte landbruk eller kloakk. Det reises også ofte spørsmål om nedfall av nitrogen kan ha en effekt i svært næringsfattige økosystemer som kystlynghei.

Eventuelle klimaendringer vil også kunne påvirke naturen i Hemne. I Norge viser prognoser at det kan bli mer nedbør i Sør-Trøndelag fylke. Temperaturen kan trolig stige over hele landet. Stormer kan bli mer vanlige, særlig vest- og nordpå. Virkningene vil være størst for fjellarter, og for varmekjære arter som har sin nordgrense i Norge. Arter som har sin geografiske nordgrense i Norge, bl.a. mange

varmekjære planter, sopper og insekter, vil derfor kunne få en større utbredelse. Hemne har i dag enkelte sørlige arter som er på eller nær sin kjente nord, som vil kunne spre seg videre nordover (bl.a. buktporelav og gul pærelav).

1.5 Forvaltning av biologisk mangfold i kommunene

1.5.1 Verneområder

Det er pr i dag tre naturreservater/verneområder i Hemne kommune (<http://lovdata.no/for/lf/kommu-HEMNE.html>)

- 1) Røstøya naturreservat, vernet 04.12.1992.
- 2) Soløya naturreservat, vernet 09.09.2005.
- 3) Vinnstormyra naturreservat, vernet 21.12.1990.

Tidligere har Staten hatt en vesentlig del av forvaltningsansvaret for verneområder, men mer av dette ansvaret blir nå gradvis overført til kommunene.

1.5.2 Forvaltningsansvaret for arealet i kommunen

Forvaltningsansvaret for arealet i Hemne ligger på landbruket, kommunen, øvrig næringsliv og grunneiere for øvrig. Kommunen har en sentral, overordnet rolle fordi den er ansvarlig for en samlet og langsiktig arealdisponering. I tillegg kan kommunen ekspropriere, og er lokal skog- og landbruksmyndighet med ansvar for planlegging, veiledning og informasjon.

Arealet skal i første rekke forvaltes av kommunen gjennom bruk av Plan- og bygningsloven (PBL), men også naturmangfoldloven. I arealplanleggingen har kommunen også et ansvar for kartlegging og forvaltning av biologisk mangfold. Derfor er det viktig å få kunnskap om og oversikt over hvilke steder i kommunen det er verdifulle områder som krever at man tar særlige hensyn. Mer kunnskap gir et bedre vedtaksgrunnlag når avgjørelser om utnyttelse av naturområder skal tas.

1.5.3 Aktiv sikring

Kommunene har de juridiske virkemidlene som trengs for å verne områder (PBL § 28-8 for ivaretagelse av miljø), men disse er generelt lite brukt. Ellers skal prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8-12 legges til grunn når det gjelder tiltak som berører naturmangfoldet.

1.5.4 Passiv sikring

Kommunen kan styre unna de viktigste områdene for biologisk mangfold når det skal bygges ut eller foretas naturinngrep. Ofte finnes alternative plasseringer for tiltak, og en bør da velge det som har minst negativ påvirkning på det biologiske mangfoldet. Identifiserte områder som er viktige for biologisk mangfold skal ellers vektlegges i planleggingen i kommunene (MD 2001).

1.5.5 Grunneieravtaler

Frivillige avtaler har den fordel at konfliktgraden ofte er lav, og at man unngår erstatningskrav. På lang sikt er slike avtaler likevel ofte noe usikre, for eksempel i forbindelse med grunneierskifte eller ved endrede økonomiske vilkår.

1.5.6 Virkemidler i landbruket

Flere tilskuddsordninger er i dag tilgjengelige for tiltak som tar vare på det biologiske mangfoldet i jordbrukslandskapet. For å oppnå areal- og kulturlandskapstillegg er det ikke anledning til å gjøre større endringer eller inngrep i kulturlandskapet. I tillegg gis økonomisk støtte til tiltak som går ut over det som regnes som vanlig landbruksdrift, for eksempel skjøtsel av slåtteenger og naturbeitemarker. Denne ordningen er fra 2003 overført til kommunene (SMIL-midler, tidligere STILK-midler). Det er svært viktig at kommunene bruker muligheten til aktivt å ta vare på biologiske verdier i kulturlandskapet, ikke bare bygninger og kulturminner.

1.5.7 Strategi for stopp av tap av biologisk mangfold innen 2010

Grunnlovens § 110b krever at naturkvalitetene blir bevart for ettertiden og etterslekten. Det samme gjør formålsparagrafen (§1) i naturmangfoldloven. St.meld. 42 (2000-01) om biologisk mangfold presenterte følgende nasjonale resultatmål:

- 1) Et representativt utvalg av norsk natur *skal vernes* for kommende generasjoner.
- 2) I truede naturtyper *skal inngrep unngås* og i hensynskrevende naturtyper *skal viktige økologiske funksjoner* opprettholdes.
- 3) Kulturlandskapet *skal forvaltes* slik at kulturhistoriske og estetiske verdier samt biologisk mangfold opprettholdes.
- 4) Høsting og annen bruk av levende ressurser *skal ikke* føre til at arter eller bestander utryddes eller trues.
- 5) Menneskeskapt spredning av organismer som ikke hører naturlig hjemme i økosystemene, *skal ikke* skade eller begrense økosystemenes funksjon.
- 6) Truede arter *skal opprettholdes* på eller gjenoppbygges til livskraftige nivåer.
- 7) De jordressurser som har potensial for matkornproduksjon *skal disponeres* slik at en tar hensyn til framtidige generasjoners behov.

Senere har både regjeringen og Stortinget satt seg som mål at tap av biologisk mangfold *skal stoppes* i Norge innen 2010 (senere justert til 2020). Dette er en vesentlig utvidelse av målet ved det internasjonale Rio+10-møtet i Johannesburg i 2002, hvor den offisielle anbefalingen var at landene *burde redusere vesentlig* tapet i samme tidshorisont. I 2011 ble også Nagoya-protokollen signert av norske myndigheter (www.regjeringen.no), og her heter det bl.a.:

«Når det gjelder nye mål for områdevern, ble resultatet et kompromiss. 17 % vern av landområder, inkludert ferskvann er et kompromiss mellom 15 % og 20 %. Dette målet er realistisk både i Norge og globalt. Utfordringen er å sikre effektiv beskyttelse, og at det er *representative områder* som velges ut»

For å oppfylle dette målet må i det minste følgende saksområder utredes i Hemne i 2011, for deretter å følges opp gjennom tiltaksplan og konkret handling:

I den offisielle norske rødlista over truede arter (tabell 7 i Kålås m.fl. 2010) går det fram at flest truede arter er knyttet til skog (50 %) og kulturlandskap (20 %). For Hemne er disse artene samlet i kapittel 5, med beskrivelse av kjent status.

I rapporten om truede naturtyper i Norge (Lindegaard & Henriksen 2011) finner vi trolig følgende truede typer representerte i Hemne: strandeng (NT), muligens kroksjøer, meandere og flomløp (EN), klar kalkfattig innsjø (VU), kystnedbørsmyr (VU), kystlynghei (EN) og trolig rik boreal frisk lauvskog.

Strategiplanen for Hemne må etter dette ta særlige hensyn minimum til områdene nevnt under for å oppfylle målet om stopp av tap av biomangfold innen 2010 (jfr. Tabell 1 og lokalitetsbeskrivelsene i kapittel 4.2). Her er det tatt høyde for forekomst av rødlistearter, truede vegetasjonstyper og inngrepsfrie områder (i forhold til små nyere negative inngrep), og viktige viltfunksjoner er også inkludert når det gjelder forekomst av rødlistede arter:

Lokaliteter merket med X i tabell 1 peker seg ut som mest relevante i så måte.

En sikring av disse områdene mot inngrep og en aktiv, riktig skjøtsel av verdifullt kulturlandskap er det *absolutt minste* man kan forvente av en tiltaksplan, som på sin side aktivt må følges opp. Dette vil være en god begynnelse på arbeidet med å sikre seg mot tap av biologisk mangfold i Hemne. I tillegg er det vel allerede nevnt over at man også må kartlegge utbredelsen og omfanget av fremmede arter, samtidig som også dette området må følges opp med en tiltaksplan og aktiv handling.

1.6 Formålet med rapporten

Hovedformålet med prosjektet er å gi kommunen og andre arealforvaltere et godt naturfaglig grunnlag for den framtidige utnyttelsen av naturen i kommunen, slik at hensynet til det biologiske mangfoldet kan bedres i alt planarbeid.

Arbeidet har gått ut på å identifisere områder som er særlig verdifulle for det biologiske mangfoldet, fordi de er levesteder for særlig mange arter, eller for uvanlige eller kravfulle arter som har vanskelig for å finne leveområder ellers i landskapet (jf. kapittelet om metodikk).

1.7 Noen begreper

Beitemarksopper: gressmarkstilknyttede sopparter med liten toleranse for gjødsling og jordbearbeiding, og med preferanse for langvarig hevd – de har derfor tyngdepunkt i naturenger og naturbeitemarker.

Biologisk mangfold omfatter mangfold av

- naturtyper
- arter
- arvemateriale innenfor artene

Indikatorart (signalart): en art som på grunn av strenge miljøkrav er bare finnes på steder med spesielle kombinasjoner av miljøforhold. Slike arter kan dermed gi god informasjon om miljøkvalitetene der den lever. En god indikatorart er vanlig å treffe på når disse miljøkravene er tilfredsstilte. For å identifisere en verdifull naturtype bør man helst ha flere indikatorarter.

Kontinuitet: i økologien brukt om relativt stabil tilgang på bestemte habitat, substrat eller kombinasjon av bestemte miljøforhold over lang tid (ofte flere hundre til flere tusen år). Det kan i kulturlandskapet for eksempel dreie seg om gjentatt årlig forstyrrelse i form av beiting, slått eller trakkpåvirkning. I skog kan det for eksempel være kontinuerlig tilgang på død ved av ulike dimensjoner og nedbrytingsgrad, eller et stabilt fuktig mikroklima.

Naturbeitemark: gammel beitemark med lav jordbearbeidingsgrad, lav gjødslingsintensitet og langvarig hevd.

Natureng: i snever forstand gamle slåttemarken med lav jordbearbeidingsgrad, lav gjødslingsintensitet og langvarig hevd. I andre sammenhenger blir begrepet brukt i en videre betydning om gress- og urterik vegetasjon i både gamle slåttemarken og naturbeitemarker.

Naturengplanter: planter som er knyttet til engsamfunn, og som har liten toleranse for gjødsling, jordbearbeiding og gjengroing. De har derfor tyngdepunkt i naturenger og naturbeitemarker, og er dermed en parallell til beitemarkssoppene.

Nøkkelbiotop: en biotop (levested) som er viktig for mange arter, eller for arter med strenge miljøkrav som ikke så lett blir tilfredsstilt andre steder i landskapet.

Oseanisk: Som har å gjøre med kysten og havet. Brukes om et klima med mild vinter og kjølig sommer, dvs. liten forskjell mellom sommer og vinter, og mye og hyppig nedbør. Oseaniske planter og oseaniske vegetasjonstyper trives best i et slikt klima. Det motsatte er kontinental.

Rødliste: liste over arter som i større eller mindre grad er truet av menneskelig virksomhet (Kålås m.fl. 2010).

Tradisjonelt kulturlandskap: dominerende typer av jordbrukslandskap for minst 50-100 år siden, formet av slått, husdyrbeite, trakk, krattrydding, lauving og lyngheiskjøtsel, kombinert med lav gjødslingsintensitet og relativt lite jordbearbeiding, med innslag av naturtyper som naturenger og naturbeitemarker, hagemarker, slåttelunder og lynghei.

Truede arter: arter som er oppførte på den norske rødlista, også kalt for rødlistearter.

2 Metode

2.1 Innsamling av informasjon

Informasjonen kommer dels fra innsamling av eksisterende kunnskap, dels fra feltarbeid i forbindelse med dette prosjektet, i første rekke utført av forfatterne. I hovedsak kan man si at arbeidet har gått ut på å identifisere områder som er særlig verdifulle for det biologiske mangfoldet, fordi de er levesteder for mange arter, eller for uvanlige eller kravfulle arter som har vanskelig for å finne leveområder ellers i landskapet. Hvilke naturtyper dette gjelder, er definert i en håndbok i kartlegging av biologisk mangfold (Direktoratet for naturforvaltning 2006, oppdatert 2007).

Eksempler:

- man registrerer ikke alle strender, men for eksempel større strandengområder
- man registrerer ikke alt kulturlandskap, men for eksempel artsrike naturbeitemarker
- man registrerer ikke alle innsjøer, men for eksempel næringsrike vann i lavlandet
- man registrerer ikke blåbærbjørkeskog, men for eksempel rik edellauvskog med eik, lind, alm eller hassel og mange varmekjære planter
- man registrerer ikke alle bergskrenter, men for eksempel artsrike, nordvendte berg med sjelden og kystbundet moseflora eller rike, sørvendte rasmarker mv.

Fiskekartlegging inngår ikke i metodeopplegget, heller ikke kartlegging av marine områder. Håndbøkene i kartlegging av ferskvann (DN på Internett) og viltkartlegging etter DN (1996) er derfor ikke brukt her.

Gangen i arbeidet er slik at man først må sette seg inn i eksisterende kunnskap, så samle inn ny kunnskap (feltarbeid), deretter systematisere materialet, prioritere lokalitetene og til slutt presentere dette på kart og i rapport eller liknende.

2.1.1 Oversikt over viktige litteraturkilder

Tabell 2. De viktigste skriftlige kildene som er brukt for å kartlegge eksisterende naturinformasjon fra Hemne, med kort oversikt over innholdet. Se litteraturlista for flere kilder.

Kilde	Kommentar
Aune, E.I. 1976. Botaniske undersøkingar i samband med generalplanarbeidet i Hemne kommune, Sør-Trøndelag. DKNVS-museet, rapport botanisk serie 1976 – 1.	Mye relevant informasjon

Kilde	Kommentar
Fjeldstad H. 2008. Naturverdier for lokalitet Pallen, registrert i forbindelse med prosjekt Bekkekløfter 2007, S-Trøndelag. NaRIN faktaark. BioFokus, NINA, Miljøfaglig utredning.	Gode beskrivelser fra det aktuelle området, som burde komme inn i Naturbase snart?
Fjeldstad H. 2008. Naturverdier for lokalitet Staursetbekken, registrert i forbindelse med prosjekt Bekkekløfter 2007, S-Trøndelag. NaRIN faktaark. BioFokus, NINA, Miljøfaglig utredning.	Gode beskrivelser fra det aktuelle området, som burde komme inn i Naturbase snart?
Gaarder G. 2008. Naturverdier for lokalitet Bugelva, registrert i forbindelse med prosjekt Bekkekløfter 2007, S-Trøndelag. NaRIN faktaark. BioFokus, NINA, Miljøfaglig utredning.	Gode beskrivelser fra det aktuelle området, som burde komme inn i Naturbase snart?
Gaarder G. 2008. Naturverdier for lokalitet Hammarkleivdalen, registrert i forbindelse med prosjekt Bekkekløfter 2007, S-Trøndelag. NaRIN faktaark. BioFokus, NINA, Miljøfaglig utredning.	Gode beskrivelser fra det aktuelle området, som burde komme inn i Naturbase snart?
Moen, A. 1983. Myrundersøkelser i Sør-Trøndelag og Hedmark i forbindelse med den norske myrreservatplanen. K. Norske Vidensk. Selsk. Rapp. Bot. Ser. 1983-4: 1-138.	Flere lokaliteter fra Hemne
Oldervik, F & Stenberg, I. 2005. 420 kV – kraftleidning, Tjeldbergodden – Trollheim. Tilleggs vurdering for flora og fauna grunna på feltarbeid våren 2005. <i>Miljøfaglig Utredning Rapport</i> 2005: 28.	Flere lokaliteter fra Hemne
Simonsen, L. 2010. Heimsfjellet vindpark – Konsekvensutredning fagrapport naturmiljø. Rapport nr. 08-81-5.	Liten relevans for prioriterte naturtyper
Gaarder, G. 1992. Veg til Tjeldbergodden. Temarapport flora, fauna og naturvern. ØKOMOD rapport 1992: 6.	Mye generell informasjon

2.1.2 Museumssamlinger, databaser, Internett

Lav-, sopp- og mosedatabasene ved Universitetet i Oslo er kontrollert på Internett. Karplanter er i hovedsak kontrollert på artsdatabankens Artskart. Vi har videre også utskrift fra herbariedatabasen ved NTNU for regionalt sjeldne planter m.m.

2.1.3 Innsamling fra personer

En del enkeltpersoner sitter på interessante opplysninger om naturen i Hemne. Noe er innsamlet. Det er et stort arbeid å samle all denne informasjonen, og det hadde vært ønskelig å kunne bruke noe mer tid til dette. Mest relevant var muntlig informasjon fra Martin G. Hansen i kommunen og Finn Oldervik i Aure.

2.1.4 Egne registreringer av biologisk mangfold

Egne feltregistreringer ble gjort i perioden 15. – 19. august 2011 under skiftende værforhold. Det hadde vært ønskelig med flere feltdager.

2.1.5 Artsbestemmelse og dokumentasjon

Artsbestemmelse av planter er gjort ved hjelp av Lid & Lid (2005), og norske navn følger også denne utgaven (bokmålsform). Artsbestemmelse av lav er gjort ved hjelp av Krog m.fl. (1994) og Holien & Tønsberg (2006). Særlig interessante funn (primært sopp) er sendt til Botanisk museum i Oslo, der de skal være fritt tilgjengelig for alle interesserte. Vitenskapelige navn følger de publikasjonene vi har brukt i arbeidet.

2.2 Verdisetting og prioritering

2.2.1 Generelt

Ved verdisseting av naturmiljøet blir det i praksis gjort en *innbyrdes rangering* av det biologiske mangfoldet. Det kan settes fram flere påstander som grunnlag for å verdisetten enkelte naturmiljøer eller arter høyere enn andre, og de to viktigste er trolig:

- Naturmiljøer og arter som er sjeldne er viktigere å ta vare på enn de som er vanlige
- Naturmiljøer og arter som er i tilbakegang er viktigere å ta vare på enn de som har stabile forekomster eller er i framgang

2.2.2 Kriterier og kategorier

En viser her til verdissetingskriteriene i DN (2006). Kategoriene her er:

- A (svært viktig)
- B (viktig)
- C (lokalt viktig)

I denne rapporten er kriteriene i DN (2006) for naturtyper og rødlistearter innarbeidet. De gir helt klart rom for noe faglig skjønn. En del lokaliteter som trolig ikke tilfredsstiller kriteriene for kategori B - viktig, er plasserte i kategori C - lokalt viktig. For å plasseres i kategori A bør en lokalitet ha særlige og uvanlige kvaliteter, f.eks. forekomst av arter som er sårbare eller truet på rødlista, eller de må være særlig velutviklet og artsrike. For å plasseres i kategori B blir det ikke stilt så strenge krav, men enkelte definerte vilkår må være oppfylte.

2.2.3 Bruk av rødlistearter/signalarter

Når de ulike lokalitetene er beskrevet, er det av og til nevnt mange arter som er funnet i området. Dette kan være for å illustrere trekk ved f.eks. vegetasjonen, og

ikke alle artsfunn er like viktige for å verdisette lokaliteten. Enkelte arter vektlegges særlig mye verdisettingen. Disse er:

- rødlistearter
- signalarter (indikatorarter)

Rødlistearter er omtalt i kapittel 5 i rapporten. Signalarter blir kort omtalt her. Nedenfor nevnes bare enkelte arter som er brukt som signalarter i noen naturtyper, og vektlagt i verdisettingen.

- Skog: kusymre, lundgrønnaks, myske, sanikkel, skogsvinerot, taggbregne, trollbær, trollurt og en del flere, inkl. sopp og lav knyttet til gammelskog
- Rikmyr: breiull, brudespore, engmarihand, kvitkurle, stortveblad og mange andre

2.2.4 Bruk av truede naturtyper

En rapport om naturtyper som er truet nasjonalt (Lindegaard & Henriksen 2011) er brukt som støtte i verdisettingen.

2.2.5 Områder med dårlige data eller usikker status

Potensielt interessante lokaliteter som det finnes lite informasjon om, eller som er undersøkte men ikke prioriterte, er dels samlet i tabell 5. Man kan her bare vise til behovet for videre kartlegging.

Årsaker til at lokaliteter ikke er avgrenset og prioriterte kan være:

- lokaliteten er ikke undersøkt, kanskje avstandsbetraktet med kikkert, eller man har for dårlige data
- lokaliteten er undersøkt, men man har så langt ikke funnet tilstrekkelige biologiske verdier til avgrensing
- DN-håndboka om biologisk mangfold prioriterer ikke de biologiske verdiene som er påvist
- økonomien i prosjektet var utilstrekkelig

2.3 Presentasjon

2.3.1 Generelt

Generell omtale av kommunen med geologi, løsmasser og ulike naturtyper er samlet kapittel 3. De mest verdifulle områdene er omtalt i et avsnitt med faktaark for lokaliteter (kapittel 4.2). Rødlistearter er omtalt i kapittel 5.

2.3.2 Områdebeskrivelser

De enkelte lokalitetene er omtalt i et avsnitt med faktaark for lokaliteter. Man har her i store trekk fulgt DN (2006), av og til med noen justeringer. I dette kapitlet er områdene sorterte slik at geografisk nærliggende lokaliteter havner sammen.

Trusler nevner ikke bare de som er aktuelle i dag, men også de som kan bli aktuelle senere. F.eks. er det for skog konsekvent ført opp hogst som trussel. For de fleste lokalitetene kan fysiske inngrep på et tidspunkt bli en trussel.

2.3.3 Kartavgrensning

Alle nummererte lokaliteter er inntegnet på flyfoto. Kartene er senere digitaliserte. Man må likevel oppfatte avgrensningene som omtrentlige og orienterende. I tilfelle planer om nye tiltak eller inngrep bør det som hovedregel foretas befarings for å få en mer detaljert avgrensning.

3 Naturgrunnlaget

3.1 Naturgeografi og klima

Hemne kommune ligger sørvest i Sør-Trøndelag ved Trondheimsleia. Kommunen grenser til Snillfjord, Orkdal og Hitra kommuner her, samt Aure, Halså, Rindal og Surnadal i Møre og Romsdal fylke. Kommunen har et totalt areal på ca. 660 km², hvorav om lag 22 km² er jordbruksareal og 134 km² er produktiv skog. Naturgeografisk ligger kommunen i sterkt til klart oseanisk vegetasjonsseksjon og i sør- til nordboreal vegetasjonssone, med alpine områder i fjellet (Moen 1998).

Tabell 3. *Temperaturnormaler for Hemne (Vinjeøra) i perioden 1961 – 1990. Kilde: (http://retro.met.no/observasjoner/sor-trondelag/normaler_for_kommune_1612.html?kommuner).*

Jan	feb	mar	apr	mai	jun	jul	aug	sep	okt	nov	des	år
-2,4	-1,6	0,7	3,7	8,9	12,0	13,3	13,1	9,4	6,1	1,2	-1,0	5,3

Tabell 4. *Nedbørnormaler for Hemne i perioden 1961 – 1990. Kilde: (http://retro.met.no/observasjoner/sor-trondelag/normaler_for_kommune_1612.html?kommuner).*

Jan	feb	mar	apr	mai	jun	jul	aug	sep	okt	nov	des	år
161	129	127	96	68	79	98	100	190	190	163	208	1609

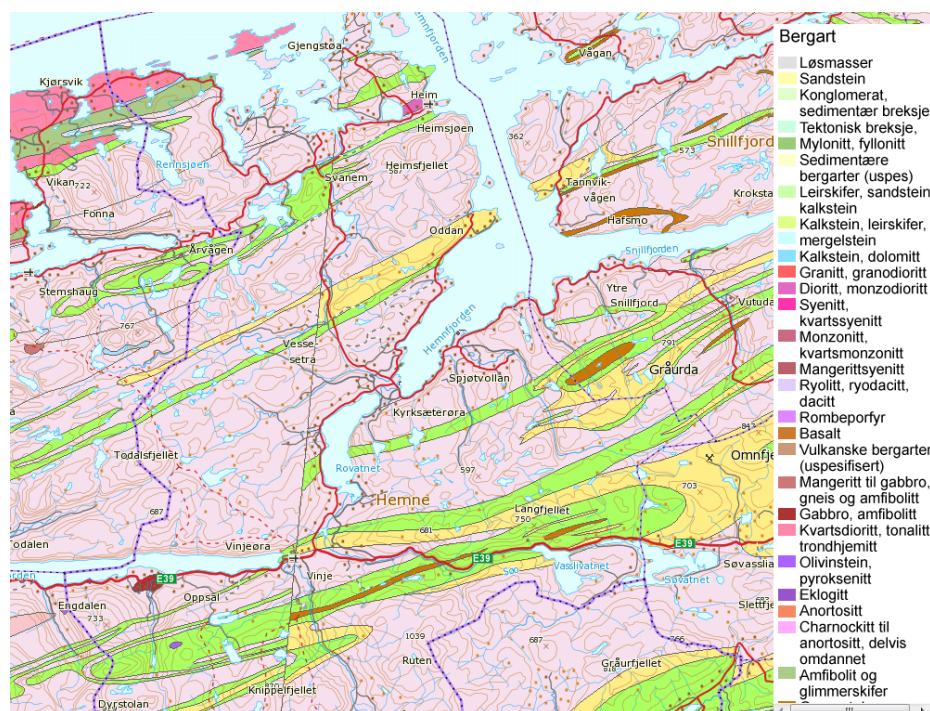
Nedbøren varierer ellers mellom 1480 mm til 1626 mm i året i ulike deler av kommunen.

Nedbørs- og temperaturnormalene viser at kommunen har et typisk borealt (kjølig klima), med middels høy årsnedbør, og dermed i hovedsak er klart oseanisk, dels grensende til et mer sterkt oseanisk klima (helt nordvest i kommunen), slik som pekt på av Moen (1998).

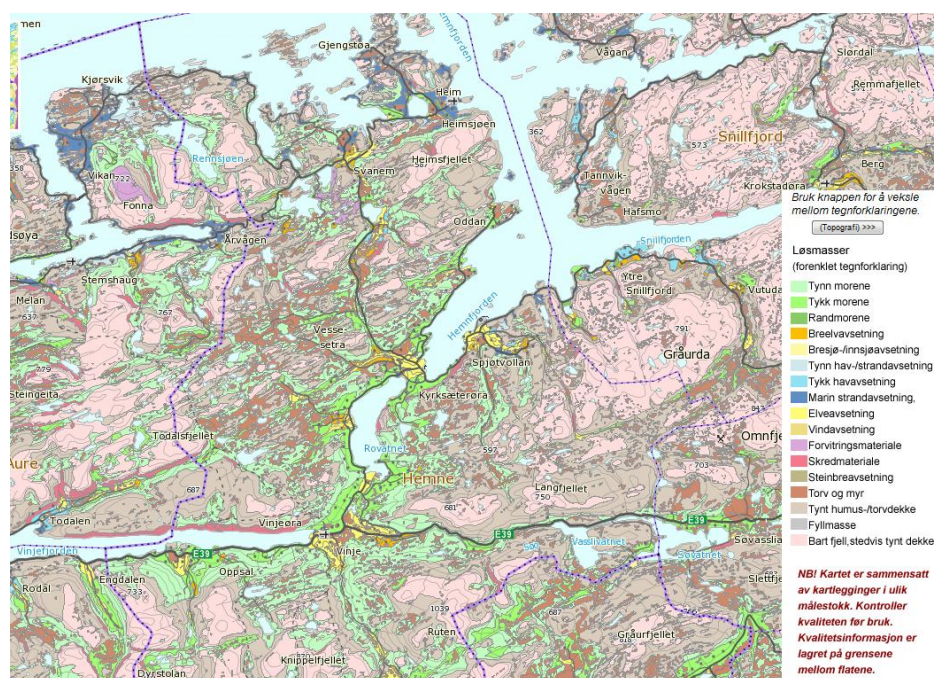
3.2 Berggrunn og løsmasser

Kommunen domineres av grunnfjell med gneis og granitt (www.ngu.no). Dette er bergarter som generelt gir næringsfattige jordsmonn. Tynne striper med kalkstein og skiferbergarter forekommer likevel spredt (www.ngu.no).

De høyereliggende områdene domineres av bart fjell med stedvis tynt løsmassedekke, gjerne med tynne morenedekker. Torv og myr som gir grunnlag for en mer kravfull karplanteflora finnes også spredt i kommunen, helst omkring skoggrensen.

Figur 2. Berggrunnskart over Hemne (etter <http://www.ngu.no>), hvor det aller meste må kunne sies å være sure, harde og generelt næringsfattige bergarter.

4 Naturtyper

4.1 Hovednaturtyper

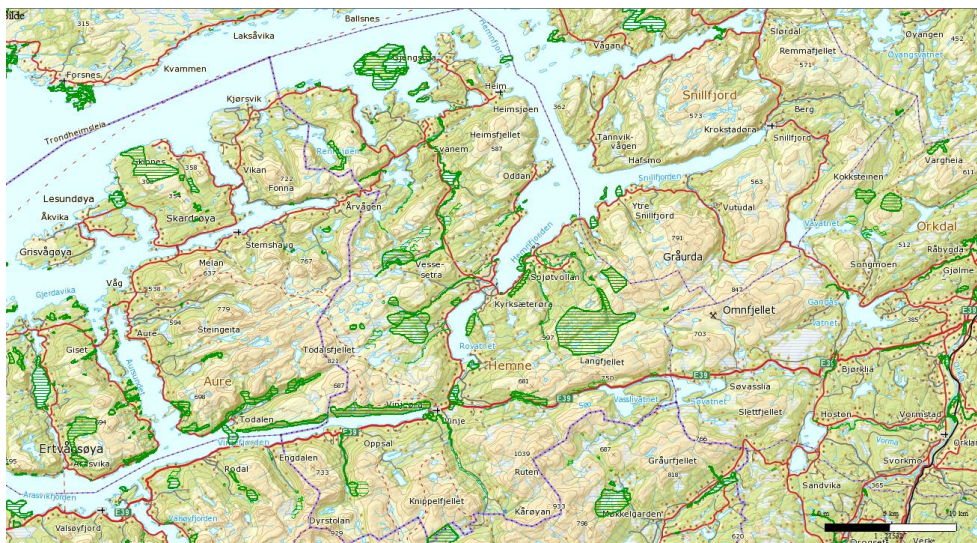
Hemne kommune har alle de 7 hovednaturtypene som Direktoratet for naturforvaltning (2006) opererer med: A- Myr og kilde, B- Rasmark, berg og kantkratt, C- Fjell, D- Kulturlandskap, E- Ferskvann/våtmark, F- Skog og G- Kyst og havstrand.

Tabell 5. Grov oversikt over hovednaturtypene i Hemne kommune, med framheving av viktig områder og naturtyper. I tillegg er det satt fram forslag til oppfølging for å bedre kunnskapsnivået.

Hovednaturtype, tilstand og kartleggingsstatus	Oppfølging
Myr Arealmessig viktig naturtype i Hemne, trolig med mange intakte og interessante lokaliteter, hvor særlig rikmyr i høyereliggende områder er viktige for naturmangfoldet. Trolig middels god til mindre god kartleggingsstatus.	Viktigst er å unngå inngrep i de dokumenterte lokalitetene. I tillegg er det sterkt ønskelig å få kartlagt de store arealene som har ukjent status.
Rasmark, berg og kantkratt Ingen av lokalitetene i denne rapporten har denne naturtypen som hovedutforming. Den fanges likevel opp i noen grad i bratte, sørvendte skogslirer, som ofte har berg, blokkmark og rasmark, i nedre deler av kommunen, hvor bl.a. rødlistearten hengespiggfrø er registrert tidligere. Trolig en naturtype som er dårlig registrert.	Trolig ikke nødvendig med noen spesiell kartlegging, ikke minst da ulike former for utbygging er mindre aktuelt grunnet rasfare.
Fjell Flere kalkkrevende fjellplanter er funnet i Dyrbendlia, bl.a. bergstarr, reinrose og rundbelg..	Ingen spesiell foreløpig, da fjellområder ikke er høyt prioriterte i den praktiske kartleggingen.
Kulturlandskap Tradisjonelt drevet kulturlandskap, uten gjødsling og jordbearbeiding, er trolig en meget sjelden type i Hemne, men noe ble fanget opp i 2011.	Skjøtelsesplan for Asplisetra og Magerøya er sterkt ønskelig, dessuten kartlegging av andre potensielle lokaliteter.

Skog Med de store skogarealene som er i kommunen må vel disse naturtypene sies å være middels godt kartlagte. Mange nyheter i 2011 fra områder nordvest i kommunen.	Helt klart en del gjenstående arbeid. De viktigste lokalitetene og utformingene er likevel trolig fanget opp, inkl. tidligere undersøkelser.
Ferskvann/våtmark Sjelden type i Hemne når det gjelder de prioriterte naturtypene, og viktigst er at Nesvatnet med utløpselv (Åelva) er brukbart kartlagt.	Særlig ivaretagelse av Nesvatnet, hvor plan for sikring mot ytterligere eutrofiering bør prioriteres
Kyst og havstrand Få interessante lokaliteter.	Ta vare på områdene dokumenterte før 2011.

4.2 Kunnskapsgrunnlag

Kartet viser registrerte naturtypelokaliteter i Hemne før kartleggingen i 2011 (Naturbase). De nye lokalitetene er ikke med, men generelt ble det en bra økning av kunnskapsnivået spesielt i områdene mellom Svanem og Sengsdal, og ved Almlia i Mistfjorden (kart side 72 og 73), som har viktige og verdifulle skog. Dekningsgraden for kommunen sett under ett er ikke tilfredsstillende, og kanskje særlig rikmyrer og rike fjellområder burde kartlegges bedre.

Artsmessig er nok karplanter best kjent av vekster, dels også lav, mens det for sopp og moser nok er mye ny kunnskap å hente. Av naturtyper er det best kunnskap om skog, og i alle fall er de lettest tilgjengelige områdene nå kartlagt brukbart.

4.3 Naturtypelokaliteter undersøkte i 2011

Nedenfor er alle lokaliteter med nye opplysninger fra 2011 listet opp, sammen med opplysninger om naturtype, naturverdi og om det er gjort artsregistreringer i området. DH = Dag Holtan.

4.3.1 1612201 Vinjeøra: Vinjelia

Nummer i Naturbase:	BN00019674
Hovednaturtype:	Skog
Naturtype:	F01 Rik edellauvskog
Utforming:	F0103 Rikt hasselkratt, F0106 Gråor-almeskog
Verdi:	A (svært viktig)
Mulige trusler:	Fysiske inngrep
Undersøkt/kilder:	18.08.2011, DH
Stedkvalitet:	Middels god

Områdebeskrivelse

Innledning: Beskrivelsen er laget av Dag Holtan i april 2012, basert på eget feltarbeid 18.08.2011 og litteraturkilder. Første undersøkelsen her stod Aune (1976) for, men også Holten (1978) er for så vidt relevant.

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger i den bratte, sørvendte lia vest for Vinjeøra. Avgrensningen gjelder hele lia ut til kommunegrensa mot Aure (ca. 7 km). Området ligger i boreonemoral til sørboreal vegetasjonssone og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2). Berggrunnen er trivial, i hovedsak med gneisbergarter og granitter.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Området føres til F01 rik edellauvskog, med utformingene F0103 rikt hasselkratt og F0106 gråor-almeskog. Variasjonen i en så stor li er selvsagt betydelig, og her er også innslag av sørvendt berg og rasmark, gamle ospesuksesjoner, mindre areal med gammel knausfuruskog o.a., uten at dette er godt undersøkt. Viktige treslag er først og fremst hassel og bjørk, med innslag av alm (NT), ask (NT), furu, gran (sjelden), gråor, hegg, krossved, osp, platanlønn, rogn, selje og svartor. Nokså rik lågurtskog (D2c) er en viktig og utbredt vegetasjonstype i de best utviklede hasselkrattene, men også fattigere typer forekommer. Skogalderen varierer en del, med ikke uventet yngst skog nært Vinjeøra, og gradvis eldre skog høyere oppe i lia og vestover i Vinjefjorden. Dødvendaspektet er likevel brukbart utviklet, først og fremst ved stedvis store mengder liggende død lauvved.

Artsmangfold: Av karplanter er følgende interessante arter registrert: breiflangre (nokså tallrik), fingerstarr, firblad, grov nattfiol, hengeaks (stedvis dominant), kantkonvall, kjempesvingel, kransmynte, kratthumleblom, kvitmaure, lundgrønnaks, maurarve, myske, sanikkel, skogsalat, skogsvinerot, storklokke og vårerteknapp. Fuglereir (NT) bør ettersøkes, da den ofte kan finnes i rike hasselkratt. Lungeneversamfunnet er middels godt til godt utviklet, og på berg og edellauvtrær vokser arter som grynfiltilav, lungenever, puteglye, skrubbenever, sølvnever og vanlig blåfiltilav. Her burde i tillegg kunne finnes rødlistearter som kastanjefiltilav (VU), olivenfiltilav (NT) og skorpefiltilav (NT). Tidspunktet var kanskje ikke optimalt egnet for å fange opp mangfoldet av marklevende sopper, men følgende interessante arter ble observert: engvokssopp, gullkremle, hasselskrubb, honningvokssopp, kantarellvokssopp og kjeglevokssopp. Potensielt

burde her i det minste også kunne finnes NT-arter som falsk brunskrubbe, kokskremle og svartnende trompetsopp.

Bruk, tilstand og påvirkning: Tidligere har her vært et til dels omfattende beite, og dessuten utnytting av hassel. Siste gjennomhogst av hassel helt øst i lokaliteten var rundt 1980 (opplyst av lokalkjente under befaringen). Denne delen er i dag i en gjengroingsfase, mens hoveddelen av lia er i en dynamisk utvikling som gammel naturskog.

Fremmede arter: Gran og platanlønn, hvor sistnevnte er i sterk spredning i fuktige til vekselfuktige delområder i øst.

Hensyn og skjøtsel: Det beste for de biologiske verdiene er om området ikke utsettes for fysiske inngrep. Gran bør fjernes, mens det trolig er for sent å utrydde platanlønna (inngrep som hogst vil dessuten legge til rette for eskalerende spredning).

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten utgjør en svært viktig og uerstattelig del av de gamle naturskogsmiljøene i kommunen, hvor særlig hasselkrattene er av stor regional verdi.

Begrunnelse for verdivurdering: Lokaliteten får verdi A (svært viktig) på grunn av den er svært stor, i hovedsak intakt, er svært artsrik og variert med et antatt stort potensial for funn av rødlistearter innenfor flere artsgrupper.

Figur 4. Vinjelia sett fra Vinjeøra. Dette er en svært stor og svært viktig lokalitet, som ut fra størrelsen ikke kan sies å være tilfredsstillende undersøkt.

4.3.2 1612202 Søvassdalen: Hamran/Sølia

Nummer i Naturbase:	BN00019731
Hovednaturtype:	Skog
Naturtype:	F01 Rik edellauvskog, F04 Bjørkeskog med høgstauder, F07 Gammel lauvskog, F09 Bekkekløft og bergvegg
Utforming:	F0106 Gråor-almeskog, F0702 Gammel bjørkesuksesjon, F0701 Gammelt ospenholt, F0901 Bekkekløft
Verdi:	B (viktig)
Mulige trusler:	Fysiske inngrep
Undersøkt/kilder:	18.08.2011, DH
Stedkvalitet:	God

Områdebeskrivelse

Innledning: Beskrivelsen er laget av Dag Holtan i april 2012, basert på eget feltarbeid 18.08.2011 og litteraturkilder (Aune 1976).

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger om lag midt inne i Søvassdalen, ca. 7 km øst for Vinjeøra. Avgrensningen gjelder et større lauvskogsområde på nordsida av Søa, og er relativt grov grunnet lokalitetens størrelse. Området ligger i sørboreal vegetasjonssone og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2). Berggrunnen er trivial, i hovedsak med gneisbergarter og granitter.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Området føres til F07 gammel lauvskog, med utformingene F0701 gammelt ospenholt og F0702 gammel bjørkesuksesjon, med visse innslag av F01 rik edellauvskog, først og fremst med utformingen F0106 gråor-almeskog, og dessuten delområder nede ved elva som kan føres til F0901 bekkekløft. Også F04 bjørkeskog med høgstauder er flekkvis en viktig type. Viktige treslag er bjørk, gråor og osp, med innslag av alm (NT), furu, gran, hassel, hegg, krossved, platanlønn, rogn og selje. Øverst i lia er det gammel naturskog som dominerer, ofte med mye liggende dødved, mens det langs vegen mer er snakk om en gjengroingsfase etter tidligere bruk. Høgstaudekog, høgstaude-storbregneskog og småbregneskog er utbredt, men her er også innslag av mer trivial blåbærskog.

Artsmangfold: Av karplanter ble det under feltarbeidet notert arter som firblad, grov nattfiol (trolig kulturindikator), gulsildre (i sig), kratthumleblom, kvitbladtistel, liljekonvall, myske, skogburkne, skogstorkenebb, skogstjerneblom, skogsvinerot, storfrytle, sølvbunke (kulturindikator), teiebær, trollurt, turt og tyrihjel. Lungeneversamfunnet synes å være moderat forekommende, med artene grynfilklav, puteglye, lodnevrenge, lungenever, skrubbenever og vanlig blåfilklav.

Bruk, tilstand og påvirkning: Området deles av E39, som går gjennom dalen. Ved Pallen er her krigsminner med merket tursti, som i dag gror igjen med bl.a. plantet gran. Ellers er det spredde granplantasjer i området og innslag av platanlønn.

Fremmede arter: Gran og platanlønn.

Hensyn og skjøtsel: Det beste for de biologiske verdiene er om området ikke utsettes for fysiske inngrep. Fremmede arter bør fjernes.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten utgjør en stor og viktig del av de mer eller mindre sammenhengende naturskogsmiljøene i Søvassdalen.

Begrunnelse for verdivurdering: Lokaliteten får verdi B (viktig) på grunn av at den er stor, i hovedsak intakt og dessuten representativ for disse skogtypene regionalt.

4.3.3 1612203 Søvassdalen: Rapet

Nummer i Naturbase:	BN00019745
Hovednaturtype:	Skog
Naturtype:	F04 Bjørkeskog med høgstauder
Utforming:	F0401 Ren høgstaudeutforming
Verdi:	B (viktig)
Mulige trusler:	Fysiske inngrep
Undersøkt/kilder:	18.08.2011, DH
Stedkvalitet:	God

Områdebeskrivelse

Innledning: Beskrivelsen er laget av Dag Holtan i april 2012, basert på eget feltarbeid 18.08.2011.

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger et stykke inne i Søvassdalen, ca. 11 km øst for Vinjeøra. Avgrensningen gjelder et lite, sørekspontert skogsområde ved Rapet. Området ligger i sør til mellomboreal vegetasjonssone og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2). Berggrunnen er trivial, i hovedsak med gneisbergarter og granitter.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Området føres til F04 Bjørkeskog med høgstauder, med F0401 ren høgstaudeutforming. Bjørk er dominant treslag, med innslag av, med innslag av gråor, hegg, rogn og selje. Nærmest vegen og fritidsboligene er skogen ung, med typisk økende trealder oppover i lia. Dødvendaspektet er ikke godt utviklet, og selv om det stedvis er mye liggende død ved er det ikke snakk om kontinuitet for dette elementet.

Artsmangfold: Av karplanter dominerer høgstaudene, med typiske arter for naturtypen som bringebær, krattfiol, kratthumleblom, liljekonvall (stedvis tallrik i litt tørre partier), kvitblattistel, kvitmaure, kvitsoleie, mjødurt, enghumleblom, skogburkne, skogmarihand, skogstorkenebb, skogsvinerot, strandrør, teiebær, turt og tyrihjel.

Bruk, tilstand og påvirkning: Det ser ut som om det har vært hogd litt ved de senere årene, og tidligere har her trolig også vært beite. I dag framstår skogen i en dynamisk utvikling mot eldre naturskog

Fremmede arter: Ingen påvist.

Hensyn og skjøtsel: Det beste for de biologiske verdiene er om området ikke utsettes for fysiske inngrep.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten utgjør en viktig del av det boreale lauvskogsmiljøet inne i Søvassdalen.

Begrunnelse for verdivurdering: Lokaliteten får verdi B (viktig) på grunn av den i hovedsak er intakt, bra artsrik og representativ for naturtypen regionalt.

4.3.4 1612204 Søvassdalen: Vasslia

Nummer i Naturbase:	BN00019699
Hovednaturtype:	Skog
Naturtype:	F04 Bjørkeskog med høgstauder
Utforming:	F0401 Ren høgstaudeutforming
Verdi:	B (viktig)
Mulige trusler:	Fysiske inngrep
Undersøkt/kilder:	18.08.2011, DH
Stedkvalitet:	God

Områdebeskrivelse

Innledning: Beskrivelsen er laget av Dag Holtan i april 2012, basert på eget feltarbeid 18.08.2011.

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger et stykke inne i Søvassdalen, ca. 13-24 km øst for Vinjeøra. Avgrensningen gjelder et lite, sørekspontert skogsområde ved Lokaliteten ligger et stykke inne i Søvassdalen, ca. 11 km øst for Vinjeøra. Avgrensningen gjelder et lite, sørekspontert skogsområde ved Vassli. Området ligger i sør- til mellomboreal vegetasjonssone og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2). Berggrunnen er trivial, i hovedsak med gneisbergarter og granitter.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Området føres til F04 Bjørkeskog med høgstauder, med F0401 ren høgstaudeutforming. Bjørk er dominant treslag, med innslag av furu (sjelden), gran, gråor, hegg, rogn, osp og selje. Nærmest vegen og fritidsboligene er skogen ung, med typisk økende trealder oppover i lia. Høgstaudeskog med storbregner dominerer feltsjiktet, men her er også innslag av mer utpreget småbregneskog og noe blåbærskog. Dødvedaspektet er ikke godt utviklet, og selv om det stedvis er mye liggende død ved er det ikke snakk om kontinuitet for dette elementet.

Artsmangfold: Av karplanter dominerer høgstaudene, med typiske arter for naturtypen som bringebær, kratthumleblom, liljekonvall (stedvis tallrik i litt tørre partier), kvitbladtistel, kvitmaure, kvitsoleie, mjødukt, enghumleblom, skogburkne, skogmarihand, skogstorkenebb, skogsvinerot, strandrør, strutseving, teiebær, turt og tyrihjel.

Bruk, tilstand og påvirkning: Det ser ut som om det har vært hogd litt ved de senere årene, og tidligere har her trolig også vært beite. I dag framstår skogen i en dynamisk utvikling mot eldre naturskog.

Fremmede arter: Spredde innslag av gran.

Hensyn og skjøtsel: Det beste for de biologiske verdiene er om området ikke utsettes for fysiske inngrep. Fremmede arter bør fjernes.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten utgjør en viktig del av det boreale lauvskogsmiljøet inne i Søvassdalen, og er den viktigste lokaliteten som er undersøkt for denne naturtypen så langt inne i dalen.

Begrunnelse for verdivurdering: Lokaliteten får verdi B (viktig) på grunn av den i hovedsak er intakt, bra artsrik og representativ for naturtypen regionalt.

Figur 5. Vasslia i bakgrunnen, og en flik av Vasslivatnet til venstre.

4.3.5 1612205 Rennsjøen: Rennsjølia

Nummer i Naturbase:	BN00019684
Hovednaturtype:	Skog
Naturtype:	F08 Gammel barskog
Utforming:	F0802 Gammel furuskog
Verdi:	A (svært viktig)
Mulige trusler:	Fysiske inngrep
Undersøkt/kilder:	17.8.2011, DH
Stedkvalitet:	Mindre god

Områdebeskrivelse

Innledning: Beskrivelsen er laget av Dag Holtan i april 2012, basert på eget feltarbeid 17.8.2011 og litteraturkilder (Gaarder 1992).

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på øst- og sørsida av Rennsjøen. Avgrensningen er grov, og gjelder området fra Gammelsetra sør til Mammaholet. Området ligger i sørboreal vegetasjonssone og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2). Berggrunnen er trivial, med stort sett gneisbergarter og granitter.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Området føres til F08 gammel barskog, med utformingen F0802 gammel furuskog. I tillegg er det spredte innslag av lauvsuksesjoner i de mer skyggefulle delene av lia, blant annet med F04 bjørkeskog med høgstauder. Knausskog med røsslyng er en utbredt vegetasjonstype ved Gammelsetra, mens det videre sørover også kommer inn blåbærskog, småbregneskog og mer storbregne- og høgstaudedominert skog. Nedre del av lia er dels fuktig, ofte med overganger mot tresatt, fattig til intermediær myr. Viktigste treslag er furu, med innslag av alm (NT, sjelden), bjørk, gran, gråor, hassel, hegg, osp, rogn og selje. Eldre skog med grov skogstruktur og høyt innslag

av gadd og læger, dels også høgstubber, finnes særlig i de øvre delene av lia, både ved Gammelsetra og mot sørvest.

Artsmangfold: Av karplanter kan nevnes bjønnbrodd, breiull, enghumleblom, fjellfrøstjerne, hengeaks, kvitbladtistel, legeveronika, loppestarr, markjordbær, myske, skogburkne, skogfiol, skogsnelle, skogstjerneblom, skogstorkenebb, skogsvinerot, storfrytle, stornesle og turt. For full artsliste vises det til Gaarder (1992), hvor de fleste av artene er hentet fra. Lungeneversamfunnet er middels godt utviklet på bergvegger og lauvtrær i de mer skyggefulle delene av området, bl.a. med kastanjefiltlav (VU), muslinglav, skorpefiltlav (NT) og sølvnever. Av vedboende sopper er det funnet en typisk gammelskogsart som furustokkjuke, dessuten rødlisteartene brun hvitkjuke (NT), *Sidera lenis* (NT), stor hengepigg (DD) og taigakjuka (VU). Hønsehauk (NT) ble observert i 2011.

Bruk, tilstand og påvirkning: Området rundt Gammelsetra er nå sterkt preget av nyere hogstinnngrep, men avgrensningen her beholdes inntil videre, da her fremdeles er klare gammelskogskvaliteter (mye grov gadd, høgstubber og læger). Videre sørover har det vært hogstinnngrep tidligere, men i hovedsak er denne delen av lokaliteten i en god utvikling mot gammel naturskog.

Fremmede arter: En viss spredning av gran ble registrert.

Hensyn og skjøtsel: Det beste for de biologiske verdiene er om området ikke utsettes for flere fysiske inngrep. Fremmede arter bør fjernes. Områdene med hogstinnngrep bør restaureres (settes av til fri utvikling som naturskog).

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten utgjør en viktig til svært viktig del av de gamle naturskogsmiljøene rundt Rennsjøen og i distriktet for øvrig.

Begrunnelse for verdivurdering: Lokaliteten får verdi A (svært viktig) på grunn av at den er stor, viktige deler er intakte, dessuten med funn av flere rødlistearter.

Figur 6. Svært skadelige, nyere hogstinnngrep i området ved Gammelsetra på østsida av Rennsjøen. Siden her fremdeles er viktige gammelskogskvaliteter knyttet til både levende og døde trær, beholdes den gamle avgrensningen.

4.3.6 1612206 Stavneset: Stavnestjønna

Nummer i Naturbase: BN00019678

Tjønna ble observert av Dag Holtan 17.8.2011, og tilhører ikke de prioriterte naturtypene etter DN-håndbok nr. 13. Dette er en «klassisk», fattig og mesotrof myrtjønn, omkranset av fattige myrtyper. Likevel vil lokaliteten ha biologisk verdi, og i Naturbase finner man følgende beskrivelse: «Svært næringsrikt vann, mye sivvegetasjon og enormt med vannliljer. Lokaliteten bør kartlegges nærmere før endelig status fastslås».

Figur 7. Parti fra Stavnestjønna.

4.3.7 1612207 Høgheia: Almlia

Nummer i Naturbase:	Ny lokalitet
Hovednaturtype:	Skog
Naturtype:	F07 Gammel lauvskog/F12 Kystfuruskog
Utforming:	F0701 Gammelt ospeholt, F1203 Fuktig furu-hasselskog
Verdi:	A (svært viktig)
Mulige trusler:	Fysiske inngrep
Undersøkt/kilder:	17.8.2011, DH
Stedkvalitet:	God

Områdebeskrivelse

Innledning: Beskrivelsen er laget av Dag Holtan i april 2012, basert på eget feltarbeid 17.8.2011 og litteraturkilder (Gaarder 1992).

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger nord for Tegarden ved Almlia, helt nord på vestsida av Mistfjorden. Avgrensningen gjelder området under den sørøsteksponte skrenten ved Høgheia. Området ligger i sørboreal

vegetasjonssone og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2). Berggrunnen er trivial, med stort sett gneisbergarter og granitter.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Området føres til F07 gammel lauvskog, med utformingen F0701 gammelt ospeholt, med et vesentlig innslag (minst 25 %) av kystfuruskog, her med en interessant og regionalt sjelden utforming som F1203 fuktig furu-hasselskog. I tillegg må her kunne sies å være noe innslag av gamle ospeholt (F0701). Dominerende treslag er furu, bjørk, hassel og osp, med innslag av alm (NT, sjelden), gran, gråor, hegg, rogn og selje. Særlig for hassel er det mange eksempler på gamle til svært gamle grupper av busker, med et til dels godt utviklet dødvedaspekt, og særlig er det bra tilfang på liggende dødved. Vegetasjonstypene varierer fra trivial knauskog øverst i lokaliteten til rik og vekselfuktig lågurtskog i de sentrale delene i den nedre delen (her med spredte høgstaude og storbregner), hist og her også med innslag av blåbærskog og småbregneskog.

Artsmangfold: Av karplanter kan nevnes brunrot, bruntelg, furuvintergrønn, hengeaks, kratthumleblom, myske, sanikkel, skogburkne, skogsalat, skogsvinerot, skogvikke, storfrytle, trollbær, trollurt og vaniljerot (snau). Lungeneversamfunnet er ofte artsrikt og godt utviklet, med flekkvis store forekomster på ulike lauvtrær, dels også på bergvegger, med interessante arter som buktporelav (sparsom, ny for Trøndelag), grynvreng, kystfiltlav, kystnever, lungenever, puteglye, rund porelav, skorpefiltlav (NT), skrubbenever, sølvnever og vanlig blåfiltlav. På hassel ble det i tillegg funnet mer enn 100 thalli av skorpelaven gul pærelav (NT, en av to kjente lokaliteter i Hemne), dessuten vanlig rurlav. Av sopp ble det registrert interessante, vedboende arter som furustokkjuke, kystrustkjuke og stor ospeildkjuke. Det ble også observert kvitryggspett under befaringen.

Bruk, tilstand og påvirkning: Nærheten til de to nedlagte gårdene indikerer helst at både beiting og annen bruk på et tidspunkt var vanlig. I dag framstår lokaliteten først og fremst som en gammel, intakt naturskog i en dynamisk utvikling, dog med et uheldig innslag av gran nederst mot vegen.

Fremmede arter: En granplantning i nedkant av lokaliteten, og fra denne er det nå en viss spredning av graner.

Hensyn og skjøtsel: Det beste for de biologiske verdiene er om området ikke utsettes for fysiske inngrep. Gran bør fjernes, helst ved ringbarking av frømodne trær og fysisk fjerning av småtrær.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten utgjør en svært viktig og uerstattelig del av naturskogsmiljøene i Hemne og regionalt.

Begrunnelse for verdivurdering: Lokaliteten får verdi A (svært viktig) på grunn av at den er om lag intakt, svært artsrikt og har innslag av en viktig og sjelden naturtype regionalt som fuktig furu-hasselskog med lågurtvegetasjon.

Figur 8. Gamle hasselkratt i Almlia.

4.3.8 1612208 Sengsdalen furuskog

Nummer i Naturbase:	Ny lokalitet
Hovednaturtype:	Skog
Naturtype:	F08 Gammel barskog
Utforming:	F0802 Gammel furuskog
Verdi:	A (svært viktig)
Mulige trusler:	Fysiske inngrep
Undersøkt/kilder:	17.8.2011, DH
Stedkvalitet:	God

Områdebeskrivelse

Innledning: Beskrivelsen er laget av Dag Holtan i april 2012, basert på eget feltarbeid 17.8.2011. I 2004 besøkte også Finn Oldervik området.

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger nordvest for Sengsdalsvatnet, nord og vest for gården Sengsdal. Avgrensningen gjelder et område med gammel furuskog under Sengsdalsfjellet. Området ligger i sørboreal vegetasjonssone og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2). Berggrunnen er trivial, med stort sett gneisbergarter og granitter.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Området føres i sin helhet til F08 gammel barskog, med utformingen F0802 gammel furuskog, som for så vidt har spredte innslag av gammel lauvskog (F0701 og F702), og sporadisk også en utarmet utforming av en interessant og regionalt sjelden type som fuktig furu-hasselskog (F1203). Viktigste treslag er furu og bjørk, med et bra innslag av gammel osp, og dessuten innslag av gråor, hassel, hegg, rogn og selje. Vegetasjonstypene ligger i området blåbærskog og dels småbregneskog, med spredte høgstauder eller storbregner i friskere partier. Skogstrukturen er nokså unik i denne lokaliteten (også nevnt av Finn Oldervik i forbindelse med undersøkelser av vedboende sopper i 2004), med jevnt over grove og gamle trær, mengder av

stående og liggende dødved samt i det minste en begynnende kontinuitet for dødvedaspektet.

Artsmangfold: Av karplanter ble det notert trivialarter som bjørnkam, fugletelg, hengeaks, hengeving, kvitblattistel, legeveronika, markjordbær, skogfiol, smørtelg, storfrytle, strandrør og teiebær. Lungeneversamfunnet ser ut til å være fraværende, mens her er en del hengelavsamfunn, uten at det ble gjort funn av interessante arter. Barksopper knyttet til død ved av furu, som *Hyphoderma capitatum* (NT) og *Tubulicrinis effugiens* (NT) ble funnet i 2004 av Finn Oldervik. Opplagt bør det finnes flere rødlistede, vedboende sopper her, ikke minst med tanke på skogstrukturen.

Bruk, tilstand og påvirkning: Stedvise innslag av høg og grov einer tyder på tidligere skogsbeite. Bortsett fra eldre spor etter plukkhogst ser det ikke ut til at lokaliteten har vært utsatt for noen form for negativ kulturpåvirkning.

Fremmede arter: Ett og annet grantre har spredd seg fra omkringliggende granplantasjer.

Hensyn og skjøtsel: Det beste for de biologiske verdiene er om området ikke utsettes for fysiske inngrep. Gran bør fjernes.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten utgjør en svært viktig og uerstattelig del av de gamle naturskogsmiljøene i Hemne, som har en lokal opphoping av slike fra Sengsdalsfjellet til Slåstihøgda og videre nordvestover mot de indre delene av Rennsjøen.

Begrunnelse for verdivurdering: Lokaliteten får verdi A (svært viktig), mest på grunn av skogstrukturen, som er relativt unik i en regional sammenheng. Potensialet for funn av flere rødlistede sopper knyttet til død ved er opplagt, og vektlegges også.

Figur 9. Gammel furuskog øverst i Sengsdalslia.

4.3.9 1612209 Sengsdalen bjørkeskog

Nummer i Naturbase:	Ny lokalitet
Hovednaturtype:	Skog
Naturtype:	F07 Gammel lauvskog
Utforming:	F0702 Gammel bjørkesuksesjon
Verdi:	B (viktig)
Mulige trusler:	Fysiske inngrep
Undersøkt/kilder:	17.8.2011, DH
Stedkvalitet:	God

Områdebeskrivelse

Innledning: Beskrivelsen er laget av Dag Holtan i april 2012, basert på eget feltarbeid 17.8.2011.

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger nordvest for Sengsdalsvatnet, nord og vest for gården Sengsdal. Avgrensningen gjelder et område med gammel bjørkeskog under Sengsdalsfjellet. Området ligger i sørboreal vegetasjonssone og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2). Berggrunnen er trivial, med stort sett gneisbergarter og granitter.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Området føres til F07 gammel lauvskog, med utformingen F0702 gammel bjørkesuksesjon. Viktigste treslag er bjørk, med innslag av furu, gråor, gran, hassel, hegg, krossved, osp, rogn og selje. Særlig for bjørk og hassel er det ofte snakk om grove dimensjoner. Småbregneskog er utbredt, men her er også en del felt med høgstaude-storbregneutforming, bl.a. med strutsving. Om lag midt i lokaliteten er innslaget av hassel høyt, slik at treslaget dels er dominant, her med nokså rik småbregneskog. Dødvendaspektet er generelt godt utviklet, med særlig mye liggende, død lauvved, og disse forekommer i alle dimensjoner og nedbrytningsstadier.

Artsmangfold: Av karplanter kan nevnes hengeaks, kvitbladtistel, legeveronika, markjordbær, myske, skogfiol, skogsvinerot, smørtelg, storfrytle, strandrør, strutsving, sølvbunke, trollbær og trollurt. På berg og rikbarkstrær (hassel, osp, rogn og selje) er det flekkvis et godt utviklet lungeneversamfunn, med påviste arter som grynfiltrav, kystfiltrav, lungenever, puteglye, skrubbenever, stiftfiltrav og vanlig blåfiltrav. Det var litt tidlig i forhold til kartlegging av sopper, men en grei signalart som marsipankremle ble funnet. I hasselkrattene burde det være et klart potensial for funn av gode signalarter eller rødlistearter for i alle fall marklevende arter.

Bruk, tilstand og påvirkning: Beitepreget er tydelig særlig i de nederste delene av området (mye sølvbunke pluss en del høy, søyleformet einer), som dels også grenser til nokså gjengrodd, gammel beite- eller slåttemark. I dag er skogen i en fin utvikling som gammel naturskog.

Fremmede arter: Ett og annet grantre har spredd seg fra omkringliggende granplantasjer.

Hensyn og skjøtsel: Det beste for de biologiske verdiene er om området ikke utsettes for fysiske inngrep. Gran bør fjernes.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten utgjør en viktig del av de gamle naturskogsmiljøene i Hemne, som har en lokal opphoping av slike fra Sengsdalsfjellet til Slåstihøgda og videre nordvestover mot de indre delene av Rennsjøen.

Begrunnelse for verdivurdering: Lokaliteten får verdi B (viktig) på grunn av den er intakt, er godt utviklet og har en uvanlig god skogstruktur.

Figur 10. Typisk skogsinteriør i den gamle bjørkeskogen i Sengsdalen.

4.3.10 1612210 Sengsdalen flommarksskog

Nummer i Naturbase:	BN00019736
Hovednaturtype:	Skog
Naturtype:	F05 Gråor-heggeskog, F09 Bekkekløft
Utforming:	F0501 Flommarksskog, F0901 Bekkekløft
Verdi:	B (viktig)
Mulige trusler:	Fysiske inngrep
Undersøkt/kilder:	17.8.2011, DH
Stedkvalitet:	God

Områdebeskrivelse

Innledning: Beskrivelsen er laget av Dag Holtan i april 2012, basert på eget feltarbeid 17.8.2011 og litteraturkilder (Gaarder 1992).

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger nordvest for Sengsdalsvatnet, nord og vest for gården Sengsdal. Avgrensningen gjelder et område med gråor-heggeskog i en bekkekløft under Sengsdalsfjellet. Området ligger i sørboreal vegetasjonssone og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2). Berggrunnen er trivial, med stort sett gneisbergarter og granitter.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Området føres til F09 bekkekløft, med utformingen F0901 (bekkekløft), med godt utviklet F05 gråor-heggeskog, denne med utformingen F0501 flommarksskog. Viktigste treslag er naturlig nok gråor, med innslag av bjørk, furu, gran, hassel, hegg, osp, rogn og selje. Høgstaude-storbregnevegetasjon er vanligste typen innenfor området, og er om lag enerådende langs elva. Skogen kan vel klassifiseres som gammel (ut fra den generelt raske omsetningen i denne skogtypen), og her er eksempelvis mengder av død ved i alle størrelser og nedbrytningsstadier, noe som kan være viktig nok for funn av sjeldne knappenållaver eller enkelte vedboende sopper.

Artsmangfold: Plantelivet er ikke spesielt rikt, med arter typiske for naturtypen som enghumleblom, firblad, junkerbregne (sjelden), kratthumleblom, kvitbladtistel, sanikkel, skogburkne, skogstjerneblom, strutsving (ofte dominant), teiebær, trollurt og turt. Om lungeneversamfunnet ikke er artsrikt, er det i alle fall gode forekomster av lungenever og skrubbenever. Tidligere er her også funnet en rødlistet knappenållav som langnål (NT), på stubber av gråor.

Bruk, tilstand og påvirkning: I nederste del av elva er det en tydelig beitepåvirkning, men denne bruken er det slutt på nå. I dag er skogen i en naturlig dynamikk som naturskog.

Fremmede arter: Noen få grantrær.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten utgjør en viktig del av de gamle naturskogsmiljøene i Hemne, som har en lokal opphoping av slike fra Sengsdalsfjellet til Slåstihøgda og videre nordvestover mot de indre delene av Rennsjøen.

Begrunnelse for verdivurdering: Lokaliteten får verdi B (viktig) på grunn av den er intakt, er godt utviklet og har en uvanlig god skogstruktur.

Figur 11. Strutsving opptre typisk nok som dominant i flommarksmiljøet i Sengsdalselva.

4.3.11 1612211 Baklifjellet - Fevelsfjellet

Nummer i Naturbase:	Ny lokalitet
Hovednaturtype:	Skog
Naturtype:	F13 Rik blandingsskog i lavlandet
Utforming:	F1302 Sørboreal blandingsskog
Verdi:	A (svært viktig)
Mulige trusler:	Fysiske inngrep
Undersøkt/kilder:	17.8.2011, DH
Stedkvalitet:	God

Områdebeskrivelse

Innledning: Beskrivelsen er laget av Dag Holtan i april 2012, basert på eget feltarbeid 17.8.2011 og litteraturkilder (Oldervik & Stenberg 2005, Gaarder 1992).

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger en god kilometer vest for Sengsdal, og grenser til Fevelsfjellet i Aure kommune. Avgrensningen gjelder en smal stripe med blandet, sørekspontert skog på nordsida av vegen. Området ligger i sørboreal vegetasjonssone og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2). Berggrunnen er trivial, med stort sett gneisbergarter og granitter.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Området føres til F13 rik blandingsskog i lavlandet, med utformingen F1302 sørboreal blandingsskog. For å nyansere dette er her innslag av både F01 rik edellauvskog (F0106 gråor-almeskog), F03 kalkskog (F0303 med bjørk), F04 bjørkeskog med høgstauder, F05 gråor-heggeskog (F0501 liskog), F07 gammel lauvskog (med både F0701 osp og F0702 bjørk) og F0802 gammel furuskog, og av ressurshensyn ble det ikke tid til å gjøre en finere inndeling eller avgrense de ulike typene hver for seg. Viktigste treslag er bjørk, gråor og furu, med innslag av alm (NT, sjelden), gran, hassel, hegg, krossved, rogn og selje. I det minste i de høytliggende delene av lokaliteten er det innslag av middelaldrende til gammel skog, ofte med et bra innslag av både liggende og stående dødved, både furu og lauv. Vegetasjonstypene spenner fra rik småbregneskog og lågurtskog til høgstaude-storbregneskog, blåbærskog og dessuten røsslyng-blokkebærskog.

Artsmangfold: Av karplanter ble det funnet overraskende mange arter som indikerer rikere forhold, bl.a. fjellfrøstjerne, fjelltistel, myske, nattfiol, sanikkel, stortveblad og vårerteknapp. Andre arter var enghumleblom, hengeaks, grov nattfiol (trolig kulturindikator), jonsokkoll, kvitbladtistel, kvitmaure, legeveronika, markjordbær, skogburkne, skogfiol, skogsnelle, skogstjerneblom, skogsvinerot, smørtelg, storfrytle, stornesle, strandrør, sumphaukeskjegg, svarttopp, turt og tyrihjel. I forbindelse med hasselkrattene i nedre del i øst ble det på rikbarkstrær og berg funnet interessante lavarter som kystfiltlav, kystnever, lungenever, puteglye, skrubbenever og vanlig blåfiltlav. Tidligere er her også funnet skorpefiltlav (NT) og en barksopp som *Botrybasidium danicum*.

Bruk, tilstand og påvirkning: Her er enkelte granplantasjer langs vegen i østre del av lokaliteten. Tidligere har her trolig vært et visst utmarksbeite, og ellers finner man spor etter eldre, ekstensive hogster.

Fremmede arter: Gran.

Hensyn og skjøtsel: Det beste for de biologiske verdiene er om området ikke utsettes for fysiske inngrep. Grana bør fjernes, og arealet etter denne restaureres som naturskog.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten utgjør en svært viktig del av de gamle naturskogsmiljøene i Hemne, som har en lokal opphoping av slike fra områdene

ved Sengsdal til Slåstihøgda og videre nordvestover mot de indre delene av Rennsjøen.

Begrunnelse for verdivurdering: Lokaliteten får verdi A (svært viktig) på grunn av den er intakt, er godt utviklet, har stor variasjon i naturtyper og vegetasjonstyper og relativt artsrik høyden tatt i betraktning. Innslag av kalkskog vektlegges også.

Figur 12. Alm og et rikt feltsjikt under Baklifjellet.

4.3.12 1612212 Brekka

Nummer i Naturbase:	Ny lokalitet
Hovednaturtype:	Myr og kilde
Naturtype:	A05 Rikmyr
Utforming:	A0501 Rik skog- og krattbevokst myr
Verdi:	B (viktig)
Mulige trusler:	Fysiske inngrep
Mulige trusler:	Fysiske inngrep
Undersøkt/kilder:	17.8.2011, DH
Stedkvalitet:	God

Områdebeskrivelse

Innledning: Beskrivelsen er laget av Dag Holtan i april 2012, basert på eget feltarbeid 17.8.2011 og litteraturkilder (Oldervik & Stenberg 2005, Gaarder 1992).

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger en god kilometer vest for Sengsdal. Avgrensningen gjelder en teig med rikmyr på nordsida av vegen. Området ligger i sørboreal vegetasjonssone og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2). Berggrunnen er trivial, med stort sett gneisbergarter og granitter.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Området føres til A05 rikmyr, med utformingen A0501 rik skog- og krattbevokst myr. Tresettingen utgjøres av glisne oppslag av furu. Etter Fremstad (1997) føres vegetasjonen til L1/L2.

Artsmangfold: Av karplanter ble det funnet en del arter typiske for intermediaær myr, som bjønnbrodd, breiull, dvergjamne, engmarihand (sjelden), engstarr, fjellfrøstjerne, fjelltistel, gulsildre, gulstarr, loppestarr og svarttopp, dessuten kystmyrklegg.

Bruk, tilstand og påvirkning: Mengdene av graminider tyder på at her har vært beitet nokså intensivt tidligere, kanskje også med myrslått.

Fremmede arter: Ingen påvist.

Hensyn og skjøtsel: Det beste for de biologiske verdiene er om området ikke utsettes for fysiske inngrep. Et visst beite bør stimuleres, slik at rask gjengroing forebygges.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten utgjør en viktig del av myrflatene i kommunen, hvor flere av de øvrige kjente rikmyrene har kommet langt i gjengroingen.

Begrunnelse for verdivurdering: Lokaliteten får verdi B (viktig) på grunn av at den er intakt, nokså artsrik samt at naturtypen er rødlistet.

Figur 13. Rikmyr ved Brekka, med rikmyrarten breiull.

4.3.13 1612213 Slåstihøgda

Nummer i Naturbase:	Ny lokalitet
Hovednaturtype:	Skog
Naturtype:	F08 Gammel barskog, F12 Kystfuruskog
Utforming:	F0802 Gammel furuskog, F1203 Fuktig furu-hasselskog
Verdi:	A (svært viktig)
Mulige trusler:	Fysiske inngrep
Undersøkt/kilder:	15. og 17.8.2011, DH
Stedkvalitet:	God

Områdebeskrivelse

Innledning: Beskrivelsen er laget av Dag Holtan i april 2012, basert på eget feltarbeid 15. og 17.8.2011.

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger ca. 1 km øst for Sengsdal, vest for Langvatnet. Avgrensningen gjelder en sørøsteksponert og dels bratt skogteig på nordsida av Riksveg 680. Området ligger i sørboreal vegetasjonssone og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2). Berggrunnen er trivial, med stort sett gneisbergarter og granitter.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Området føres i hovedsak til F08 gammel barskog, med utformingen F0802 gammel furuskog, men har i vest også spredte innslag av F12 kystfuruskog, med en regionalt sjelden og interessant utforming som F1203 fuktig furu-hasselskog. Her er dessuten til dels vesentlige innslag av gamle ospesholt (F0701), mest i vest, mer spredd også gamle bjørkesuksesjoner (F0702), slik som ofte er vanlig og typisk i de oseaniske furuskogene i distriktet og over hele Vestlandet. Viktigste treslag er bjørk, furu, hassel og osp, med innslag av alm (NT, sjelden), gran, gråor, hegg, krossved, rogn og selje. Både for bjørk, furu, hassel og osp ble det stedvis registrert grove dimensjoner, og særlig er liggende dødved utbredt, med god spredning i ulike nedbrytningsstadier (men for tidlig å snakke om kontinuitet for dette elementet). Vegetasjonen inneholder både lågurt- og småbregneskog, dessuten blåbærskog og noe knauskog med røsslyng i de bratteste, øvre delene av lokaliteten. Høgstauder og storbregner finnes helst spredt på frisk til fuktig mark.

Artsmangfold: Av karplanter kan nevnes bruntelg (regionalt sjelden), enghumleblom, firblad, hengeaks, junkerbregne, kranskonvall, legeveronika, maurarve, myske, markjordbær, sanikkel, skogburkne, skogfiol, skogstjerneblom, skogsvinerot, storfrytle, strutsving, teiebær, trollurt, turt og vårerteknapp. På berg og rikbarkstrær opptre lungeneversamfunnet spredd til mer frekvent, med arter som grynfiltilav, kystfiltilav, kystnever, lungenever, puteglye, skorpefiltilav (NT), skrubbenever, stiftfiltilav, sølvnever (ofte rikelig på hassel) og vanlig blåfiltilav. Gubbeskjegg (NT) forekommer sparsomt på gammel furu. Det var litt tidlig for funn av sopper, men gulnende slørsopp og marsipankremle er verd å nevne, og potensielt bør her finnes rødlistede arter knyttet til hassel.

Bruk, tilstand og påvirkning: I de mest hasselrike delene i vest har det tydelig vært utmarksbeite tidligere. Ellers ser man spor etter eldre, ekstensive hogster.

Fremmede arter: Gran.

Hensyn og skjøtsel: Det beste for de biologiske verdiene er om området ikke utsettes for fysiske inngrep. Grana bør fjernes.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten utgjør en svært viktig del av de gamle naturskogsmiljøene i Hemne, som har en lokal opphoping av slike fra områdene

ved Sengsdal til Slåstihøgda og videre nordvestover mot de indre delene av Rennsjøen.

Begrunnelse for verdivurdering: Lokalteten får verdi A (svært viktig) på grunn av den er intakt, godt utviklet, har stor variasjon i naturtyper og vegetasjonstyper, er artsrik og har innslag av en regionalt sjelden naturtype som fuktig furu-hasselskog.

Figur 14. Typisk interiør under Slåstihøgda, med grov furu og mye hassel.

4.3.14 1612214 Hellandsfjellet

Nummer i Naturbase:	Ny lokalitet
Hovednaturtype:	Skog
Naturtype:	F08 Gammel barskog
Utforming:	F0802 Gammel furuskog
Verdi:	B (viktig)
Mulige trusler:	Fysiske inngrep
Undersøkt/kilder:	18.8.2011, DH
Stedkvalitet:	God

Områdebeskrivelse

Innledning: Beskrivelsen er laget av Dag Holtan i april 2012, basert på eget feltarbeid 18.8.2011 og litteraturkilder (Gaarder 1992).

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Lokalteten ligger på nordsida av Svanemsvatnet, rett vest for Svanem. Avgrensningen gjelder et nokså stort skogsområde i en sørøsteksponert skråning ned mot Rv 680. Området ligger i sørboreal vegetasjonssone og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2). Berggrunnen er trivial, med stort sett gneisbergarter og granitter.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Området føres til F08 gammel barskog, med utformingen F0802 gammel furuskog. Her er også spredte innslag av gamle ospeskog, gamle bjørkesuksesjoner (dels med høgstauder) og spredte hasselkratt, uten at det ble funnet faglig grunnlag for å utskille disse som egne

enheter. Viktigste treslag er bjørk, furu, hassel og osp, med innslag av alm (NT, sjelden), gran, gråor, rogn og selje. Skogen er gjennomgående middelaldrende, med noe eldre skog øverst i liene, med blåbærskog og småbregneskog som mest utbredte vegetasjonstyper. Dødvedaspektet er måtelig godt utviklet, og generelt best for lauvved, men stedvis er det også bra innslag av furugadd og læger. Det er imidlertid ikke stor spredning i dimensjoner eller nedbrytningsstadier for dette elementet. Rotvelter, muligens med opphav i nyttårsorkanen i 1992, forekommer jevnt og frekvent.

Artsmangfold: Av karplanter kan nevnes hengeaks, legeveronika, markjordbær, skogfiol, skogburkne, storfrytle, sølvbunke og teiebær. Lungeneversamfunnet ser ikke ut til å være godt utviklet, med spredte funn av arter som grynfiltlav, kystfiltlav, lungenever, skrubbenever, stiftfiltlav og vanlig blåfiltlav på særlig hassel og osp.

Bruk, tilstand og påvirkning: Det er av området, og særlig i vest, må kunne sies å være sterkt beitepåvirket, men i dag er det slutt på denne bruken. Ellers er det plantet en del gran og er aktiv skogsdrift i delområdene mot øst, med spor etter eldre plukkhogster innenfor avgrensningen.

Fremmede arter: Gran sprer seg litt fra granplantasjene som står inntil det avgrensede området.

Hensyn og skjøtsel: Det beste for de biologiske verdiene er om området ikke utsettes for fysiske inngrep. Gran bør fjernes.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten utgjør en viktig del av de gamle naturskogsmiljøene i Hemne, som har en lokal opphoping av slike fra områdene ved Sengsdal i vest til Hellandsfjellet i øst, og videre nordvestover mot de indre delene av Rennsjøen.

Begrunnelse for verdivurdering: Lokaliteten får verdi B (viktig) på grunn av at den er relativt stor, intakt og representativ for naturtypen regionalt.

Figur 15. Parti fra den vestre delen under Hellandsfjellet.

4.3.15 1612215 Svanemsfjellet

Nummer i Naturbase:	Ny lokalitet
Hovednaturtype:	Skog
Naturtype:	F08 Gammel barskog
Utforming:	F0802 Gammel furuskog
Verdi:	B (viktig)
Mulige trusler:	Fysiske inngrep
Undersøkt/kilder:	16.8.2011, DH
Stedkvalitet:	God

Områdebeskrivelse

Innledning: Beskrivelsen er laget av Dag Holtan i april 2012, basert på eget feltarbeid 16.8.2011.

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger ca. 2 km sør for Svanem, vest for plassen Nygård. Avgrensningen gjelder et nokså stort skogsområde i en sørøsteksponert, for så vidt nokså uoversiktlig (mange hyller, benker og blokkmark) skråning ned mot Rv 680. Området ligger i sørboreal vegetasjonssone og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2). Berggrunnen er trivial, med stort sett gneisbergarter og granitter.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Området føres til F08 gammel barskog, med utformingen F0802 gammel furuskog. Her er også spredte innslag av hasselkratt og eldre ospesuksesjoner, kanskje med innslag av en regionalt sjelden og rik utforming som fuktig furu-hasselskog (F1203). Bjørk og furu er viktigste treslag, med hassel som kodominant i flere delområder. Andre treslag er alm (NT, sjelden), gran, gråor, krossved, rogn og selje. Skogen er gjennomgående middelaldrende, med noe eldre skog øverst i liene, og med blåbærskog og småbregneskog som mest utbredte vegetasjonstyper. Her er også innslag av litt utarmet lågurtskog i de tetteste hasselkrattene og dessuten røsslyng-blokkebærskog på ryggen øverst i lokaliteten. Dødvedaspektet er måtelig godt utviklet, og generelt best for lauvved, men stedvis er det også bra innslag av furugadd og læger. Det er imidlertid ikke stor spredning i dimensjoner eller nedbrytningsstadier for dette elementet.

Artsmangfold: Av karplanter er kanskje funn av kusymre mest interessant (representativ for rikere skogtyper og sjelden i distriktet). Ellers kan nevnes breiflangre (sjelden), enghumleblom, gulaks, hengeaks, kvitbladtistel, legeveronika, markjordbær, myske, storfrytle, strutsving (sjelden), sølvbunke, trollbær og trollurt, med mer kravfulle myrplanter som breiull, jåblom, gulstarr, marigras (sjelden regionalt), myrsauløk og tranestarr i rikere sig nederst i lia. Lungeneversamfunnet opptrer spredt, helst på rikbarkstrær, med grynfiltlav, kystfiltlav, kystvrenge, lungenever, puteglye, skrubbenever og vanlig blåfiltlav. På hassel ble det i tillegg funnet sølvpærelav (ny for Trøndelag, meget sparsom og ikke samlet). Det var nok i tidligste laget for å fange opp markboende sopper, men arter som marsipankremle og svart trompetsopp burde indikere et potensial for funn av enkelte rødlistearter i forbindelse med de tetteste hasselkrattene.

Bruk, tilstand og påvirkning: Påvirkningen etter tidligere utmarksbeite er tydelig i de mer lauvdominerte delområdene, og domineres ofte av graminider (gressarter). I dag er det nok hjorten som står for beitingen, med mye nedtråkket og godt beitet vegetasjon. Helt i øst er det små granplantasjer, og i nedkant av lokaliteten går det en traktorveg i hele lokalitetens lengde. Spor etter eldre plukkhogster må også nevnes.

Fremmede arter: Enkelte grantrær.

Hensyn og skjøtsel: Det beste for de biologiske verdiene er om området ikke utsettes for fysiske inngrep. Gran bør fjernes.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten utgjør en viktig del av de gamle naturskogsmiljøene i Hemne, som har en lokal opphoping av slike fra områdene ved Sengsdal i vest til Hellandsfjellet og Svanemsfjellet i øst.

Begrunnelse for verdivurdering: Lokaliteten får verdi B (viktig) på grunn av at den er relativt artsrik, intakt og representativ for naturtypen regionalt.

Figur 16. Hassel opptrer som kodominant i enkelte delområder under Svanemsfjellet, og i disse er det et klart potensial for funn av enkelte rødlistede, marklevende sopper.

4.3.16 1612216 Magerøya

Nummer i Naturbase:	BN00019713
Hovednaturtype:	Kulturlandskap
Naturtype:	D04 Naturbeitemark
Utforming:	D0404 Frisk fattigeng
Verdi:	B (viktig)
Mulige trusler:	Fysiske inngrep
Undersøkt/kilder:	19.8.2011, DH + Martin G. Hansen
Stedkvalitet:	God

Områdebeskrivelse

Innledning: Beskrivelsen er laget av Dag Holtan i april 2012, basert på eget feltarbeid 19.8.2011 sammen med Martin Georg Hansen.

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på sørsida av Magerøya helt nord i kommunen, ca. 1 km vest for Gjengstø. Avgrensningen gjelder gamle slåtte- eller nå beitemarker på en mindre del av øya (tidligere var hele øya avgrenset som en lokalitet i Naturbase, men det ble for upresist). Området ligger i sørboreal vegetasjonssone og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2). Berggrunnen er trivial, med stort sett gneisbergarter og granitter.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Området føres til D04 naturbeitemark, med utformingen D04 frisk fattigeng, som etter Fremstad (1997) tilsvarer G4. I tillegg er sølvbunkeeng (G3) vanlig i de mest gjengrodde partiene. Utover det som ble avgrenset i 2011 er resten av arealet på øya kystlynghei, dels beitet og dels gjengroende. Ut over beitemarkene er det mange steder oppslag av nokså storvokste grupper av trær, slik at flere delområder har et utpreget hagemarkspreg, bl.a. med stor bjørk, osp og rogn, og gammel hassel (bjørk= D0501, hassel= D0509). Mer parkpreget (D1302) landskap finnes ved gården, som også inkluderer en gammel allé (D1303). Her er det treslag som alm (NT), ask (NT), bøk, hestekastanje og platanlønn, men også eik og hagtorn, alle med grove dimensjoner.

Artsmangfold: Plantelivet synes nå noe utarmet, dels grunnet en periode med opphør i beite med påfølgende gjengroing og dels grunnet en viss bruk av gjødsel. Registrerte naturengplanter var blåklukke, blåknapp, blåkoll, engfrytle, finnskjegg, fjellmarikåpe, hårsveve, geitsvingel, kornstarr, prestekrage (sjelden), smalkjempe, tepperot og tiriltunge, men mange av engene preges nå sterkt av sølvbunke. Brukbart utviklet lungeneversamfunn ser man på særlig osp, hassel og dels bergvegger i de mer hagemarkspregede delene, med arter som grynfiltdav, kystfiltdav, kystnever, lungenever, skrubbenever, stiftfiltdav og vanlig blåfiltdav. Tidspunktet for undersøkelsen var kanskje dårlig egnet til å fange opp mangfoldet av beitemarkssopper, men det ble i alle fall funnet brunfnokket vokssopp, grå vokssopp, honningvokssopp og liten vokssopp. Mange andre arter, inkl. rødlistearter, burde finnes.

Bruk, tilstand og påvirkning: Tidligere var det aktiv gårdsdrift og et omfattende beite på hele øya. I dag er det turisme som utgjør aktiviteten på gården, men med utegangersauer som går fritt hele året. Beitetrykket er imidlertid for lavt på innmarka, og her har også vært noe gjødslet.

Fremmede arter: Fremmede bartrær og platanlønn er i spredning, trolig over hele øya.

Hensyn og skjøtsel: Det beste for de biologiske verdiene er om området ikke utsettes for inngrep som jordbearbeiding eller sprøyting. En skjøtselsplan synes helt nødvendig for å få opp igjen kvaliteten på både beitemarkene og kystlyngheiene på øya som helhet. Viktige temaer i en slik vil være mer og bedre styrt beiting, omfattende fjerning av fremmede bartrær pluss platanlønn, dessuten lyngsviing. Platanlønn kan bakes (og dør etter påfølgende beiting), mens bartrær må fjernes mekanisk.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten utgjør for så vidt en viktig del av kulturlandskapet i Hemne, i den forstand at nesten alt det øvrige arealet med slåtte- eller beitemarker nå er i en svært dårlig forfatning.

Begrunnelse for verdivurdering: Lokaliteten får verdi B (viktig) mest på grunn av at her er en viss landskapspleie i form av beiting, dessuten at naturtypen er truet. Ønsket fra kommunen om en mer aktiv framtidig skjøtsel vektlegges til en viss grad i denne vurderingen, men også det høyst reelle potensialet for funn av rødlistede beitemarkssopper.

Figur 17. Ca. 500 m sørvest for husa på gården ser man enkelte godt beitede bakker.

Figur 18. I samme område som i figur 17 ser man også oppslag av skogholt med til dels grove trær, her representert ved bjørk, hassel og osp. I tillegg til de landskapsestetiske kvalitetene finner man brukbart utviklede lungeneversamfunn her, og under hassel kan det godt forekomme interessante eller sjeldne sopper. Slike delområder har med andre ord også visse biologiske verdier som må tas vare på.

Figur 19. Ved hovedbygningene (rett på nordsida) er det visse utfordringer med hensyn til en framtidig skjøtsel. Spireahekken (i forgrunnen til høyre) kjører rotutløpere rett ut i den gamle slåtte- og beitemarka, og har evne til raskt å kolonisere store arealer.

4.3.17 1612217 Stamnesfjellet

Nummer i Naturbase:	BN00019675
Hovednaturtype:	Skog
Naturtype:	F01 Rik edellauvskog
Utforming:	F0106 Gråor-almeskog
Verdi:	B (viktig)
Mulige trusler:	Fysiske inngrep
Undersøkt/kilder:	19.8.2011, DH
Stedkvalitet:	God

Området ble i 2011 bare observert med kikkert, og er i alle fall intakt. Det ser ut til å dreie seg om en nokså tørr gråor-almeskog på soleksponert blokkmark, med en del innslag av om lag sørvendt berg og blokkmark. Erfaringsmessig settes verdien på slike lokaliteter (nord for Møre og Romsdal) til B. Beskrivelsen i Naturbase er kort og tynn:

«Blandingsskog rundt rasmarka, mye furu. Lokaliteten har mangler i områdebeskrivelsen. Lokaliteten bør undersøkes nærmere for å oppdatere status på området, samt gi en bedre beskrivelse av naturforholdene og begrunnelse for verdisetningen.»

Figur 20. Lia under Stamnesfjellet, helt tydelig med gråor-almeskog på blokkmark, og i tillegg noe areal med sørvendt berg og rasmark, dessuten innslag av furu og hassel. Siden slike områder er krevende å kartlegge (tidsmessig,) og siden lokaliteten var intakt, ble videre undersøkelser ikke prioritert i 2011.

4.3.18 1612218 Heimsvatnet, utløpsbekken

Nummer i Naturbase:	BN00019720
Hovednaturtype:	Ferskvann/våtmark
Naturtype:	E06 Viktig bekke­drag
Utforming:	E0604 Viktig gyte­bekk
Verdi:	B (viktig)
Mulige trusler:	Fysiske inngrep
Undersøkt/kilder:	19.8.2011, DH + Martin G. Hansen
Stedkvalitet:	God

Områdebeskrivelse

Innledning: Beskrivelsen er laget av Dag Holtan i april 2012, basert på eget feltarbeid 19.8.2011 sammen med Martin Georg Hansen.

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på vestsida av Heimsvatnet, nær Heim nord i kommunen. Avgrensningen gjelder bekken mellom Heimsvatnet og Bellsvika. Området ligger i sørboreal vegetasjonssone og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2). Berggrunnen er trivial, med stort sett gneisbergarter og granitter, men dette er gammel havbunn, bl.a. med forekomster av skjell.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Området føres til E06 viktig bekke­drag, med utformingen E0604 viktig gyte­bekk. I det minste i enkelte delområder er det oppslag av gråor-heggeskog (F0502) inntil bekken.

Artsmangfold: Anadrom laksefisk gyter i bekken, og også ål (CR) er observert. Trolig bruker også oteren (VU) området jevnlig. Inntil bekken vokser

fuktighetskreven stauder og graminider som bekkeblom, mjødurt, skogrørkvein og vendelrot o.a.

Bruk, tilstand og påvirkning: Bekken grenser dels til fulldyrket mark, og er trolig påvirket av næringsrik avrenning fra jordbruksaktiviteter. Ved brua inne ved Sørgjerdet er det nylig plassert en relativt stor (ikke omsøkt) fylling med leirholdige løsmasser, noe som kan føre til uheldig nedslamming ved kraftig nedbør. Under brua er det plassert en stengsel som bør fjernes.

Fremmede arter: Ingen påvist.

Hensyn og skjøtsel: Det beste for de biologiske verdiene er om området ikke utsettes for fysiske inngrep. Det bør settes av en kantsone langs hele bekken hvor naturlig vegetasjon får utvikle seg fritt.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten utgjør en liten, men viktig del av de lavereliggende bekkemiljøene i Hemne.

Begrunnelse for verdivurdering: Lokaliteten får verdi B (viktig) på grunn av at den er intakt, med gytebestander av anadrom laksefisk, og for øvrig (i 2011) så ut til å være i bra forfatning forbeholdene nevnt under påvirkning (over) til tross.

Figur 21. Fra et parti i utløpsbekken fra Heimsvatnet rett nedenfor Sørgjerdet.

4.3.19 1612219 Nesvatnet

Nummer i Naturbase:	BN00019691
Hovednaturtype:	Ferskvann/Våtmark
Naturtype:	E08 Rik kulturlandskapssjø
Utforming:	E0801 Næringsrik utforming
Verdi:	B (viktig)
Mulige trusler:	Fysiske inngrep
Undersøkt/kilder:	15.8.2011, DH
Stedkvalitet:	God

Områdebeskrivelse

Innledning: Beskrivelsen er laget av Dag Holtan i april 2012, basert på eget feltarbeid 15.8.2011 og litteraturkilder (Aune 1976).

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger ved Nes ca. 10 km nord for Kyrksæterøra. Avgrensningen gjelder hele vannflaten med tilhørende fuktenger. Området ligger i sørboreal vegetasjonssone og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2). Berggrunnen er trivial, med stort sett gneisbergarter og granitter, men dette er gammel havbunn, bl.a. med forekomster av skjell. Det er også en viss naturlig kalkpåvirkning fra en kalkforekomst oppstrøms (jf. Aune 1976).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Området føres til rik kulturlandskapssjø (E08), med næringsrik utforming (E0801). Følgende vegetasjonstyper er registrerte (koder etter Fremstad 1997): Elvesnelle-starrsump (O3a elvesnelleutforming og O3b flaskestarrutforming), takrør-sivakssump (O5b rik takrørutforming og O5d sjøsivaksutforming), langskuddvegetasjon med tusenblad-tjønnaksutforming (P1a), flytebladvegetasjon med flotgrasutforming (P2a), nøkkeroseutforming (P2b) og vanlig tjønnaksutforming (P2c) og kortskuddvegetasjon med P4c (mykt brasmegrasutforming). Langs kanten rundt vatnet er det vel i tillegg innslag av E3 (gråor-bjørk-viersumpskog og -kratt).

Artsmangfold: Av karplanter kan nevnes bekkeblom, elvesnelle, evjesoleie, flotgras, gulldusk, kantnøkkerose, mellomblærerot, myksivaks, mykt brasmegras, myrhatt, sjøsivaks (dels i store bestander), småsivaks, sumpmaure, sumpsivaks, takrør (dels i store bestander), trådsiv, tusenblad og vanlig tjønnaks. Her er også funnet en kransalge som mattglattkrans (lite samlet i Sør-Trøndelag, men ikke rødlistet). Ut over vegetasjonen er her også ornitologiske verdier.

Bruk, tilstand og påvirkning: Økende eutrofiering grunnet nærliggende jordbruksareal har vært kjent over tid.

Fremmede arter: Ingen påvist.

Hensyn og skjøtsel: Det beste for de biologiske verdiene er om området ikke utsettes for fysiske inngrep. Eutrofiering grunnet landbruksaktiviteter bør unngås, og her bør det utarbeides en plan.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten utgjør en viktig til svært viktig del av rike kulturlandskapssjøer i et distrikt som ikke er velsignet med mange slike områder.

Begrunnelse for verdivurdering: Lokaliteten får verdi B (viktig) på grunn av den er stor, intakt, forholdsvis artsrik, med stor variasjon i naturmiljøet og mange vegetasjonstyper.

Figur 22. Nesvatnet sett mot nordvest (fra rasteplassen langs Rv 680).

4.3.20 1612220 Åelva

Nummer i Naturbase:	BN00019721
Hovednaturtype:	Ferskvann/våtmark
Naturtype:	E06 Viktig bekkedrag
Utforming:	E0604 Viktig gytebekk
Verdi:	B (viktig)
Mulige trusler:	Fysiske inngrep
Undersøkt/kilder:	16.8.2011, DH
Stedkvalitet:	God

Områdebeskrivelse

Innledning: Beskrivelsen er laget av Dag Holtan i april 2012, basert på eget feltarbeid 16.8.2011.

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger mellom Åstad og Svanem nord i kommunen. Avgrensningen gjelder hele elvestrekninga her, samt en smal kantsone med vegetasjon (som buffer). Området ligger i sørboreal vegetasjonssone og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2). Berggrunnen er trivial, med stort sett gneisbergarter og granitter, men dette er gammel havbunn, bl.a. med forekomster av skjell.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Området føres til naturtypen E06 (viktig bekkedrag), med utformingen E0604 viktig gytebekk. Langs elvebreddene (nedenfor brua over til Rønningen) er det oppslag av lauvskog, med noe flommarkskog (F0502) og dessuten innslag av bl.a. hassel. På oversida av brua og inn mot Nesvatnet er elva mer stilleflytende, og har innslag av vegetasjonstyper som elvesnelle-starrsump (O3a elvesnelleutforming og O3b flaskestarrutforming), takrør-sivakssump (O5a rik takrørutforming), langskuddvegetasjon med tusenblad-tjønnaksutforming (P1a) og vanlig tjønnaksutforming (P2c). Langs kanten ved elva

helt inn mot vatnet er det vel i tillegg innslag av E3 (gråor-bjørk-viersumpskog og -kratt).

Artsmangfold: Mest interessant er forekomstene av den sårbare (VU) elvemuslingen. Av mer eller mindre vanntilknyttede karplanter kan nevnes bekkeblom, elvesnelle, gulldusk, myksivaks, myrhatt, sumpmaure, sumpsivaks, takrør (dels i store bestander), trådsiv, tusenblad og vanlig tjønnaks.

Bruk, tilstand og påvirkning: Deler av elva (øverst) har forbindelse med et intensivt drevet kulturlandskap. Lenger nede er det nok en viss påvirkning fra eksos, støv og vegsalting.

Fremmede arter: Ingen påvist.

Hensyn og skjøtsel: Det beste for de biologiske verdiene er om området ikke utsettes for fysiske inngrep. Det bør planlegges en buffersone mot kulturpåvirket landskap langs hele elvestrekningen.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten utgjør den viktigste elvestrekningen som er dokumentert i Hemne, og binder sammen ulike naturmiljøer på veien fra Nesvatnet til sjøen.

Begrunnelse for verdivurdering: Lokaliteten får verdi B (viktig) mest på grunn av forekomsten av elvemusling, hvor Norge har et internasjonalt ansvar i forhold til å ta vare på arten.

Figur 23. Det innerste partiet av Åelva, mot Nesvatnet, har frodig vegetasjon med bl.a. takrør, flommarksskog og viersump. Dette er en viktig buffersone mot det intensivt drevne kulturlandskapet i denne delen av elva.

4.3.21 1612221 Mosetra

Nummer i Naturbase:	BN00019748
Hovednaturtype:	Myr og kilde
Naturtype:	A05 Rikmyr
Utforming:	A0501 Rik skog- og krattbevokst myr
Verdi:	B (viktig)
Mulige trusler:	Fysiske inngrep
Undersøkt/kilder:	16.8.2011, DH & Martin G. Hansen
Stedkvalitet:	Middels god

Områdebeskrivelse

Innledning: Beskrivelsen er laget av Dag Holtan i april 2012, basert på eget feltarbeid 16.8.2011 sammen med Martin Georg Hansen, dessuten litteraturkilder (Moen 1983).

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger ca. 3 km vest for Mo (Rovatnet). Avgrensningen gjelder et myrområde i nærheten av Mosetra, og avgrensningen er sterkt redusert siden Moen (1983) sine undersøkelser. Området ligger i sørboreal vegetasjonssone og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2). Berggrunnen er trivial, med stort sett gneisbergarter og granitter.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Området føres til A05 rikmyr, med utformingen A05 rik skog- og krattbevokst myr. Tresettingen utgjøres av glisne oppslag av bjørk. Etter Fremstad (1997) føres vegetasjonen til L1/L2.

Artsmangfold: Av karplanter kan nevnes rikmyrsarter som breiull, dvergjamne, engmarihand, engstarr, fjelltistel, gulstarr, jåblom, kornstarr, myrsauløk, særbustarr og sveltull. Dominanter er trivialarter som bjørneskjegg og blåtopp. Moen nevner også beitetorvmose, blanktorvmose, brunklomose og rosetorvmose.

Bruk, tilstand og påvirkning: Tidligere har det i området (i vid forstand) vært et omfattende beite, og trolig også myrslått. I dag er hele dalen rundt setrene i en eskalerende gjengroing.

Fremmede arter: Ingen påvist.

Hensyn og skjøtsel: Det beste for de biologiske verdiene er om området ikke utsettes for fysiske inngrep. Beitingen bør økes, og krattrydding bør settes i verk.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten utgjør for så vidt en viktig del av områdene med rikmyr i Hemne, som har en sterk opphoping i denne delen av kommunen.

Begrunnelse for verdivurdering: Lokaliteten får verdi B (viktig) på grunn av naturtypen er rødlistet, samt at i det minste deler av artsinventaret tilhørende rikmyr fremdeles er til stede.

Figur 24. Krattbevokst og intermediær myr nær Mosetra, hvor man skimter breiull. Både området her og omkringliggende områder burde vært undersøkt bedre, men det er snakk om flere kvadratkilometer med myr.

4.3.22 1612222 Asplisetra

Nummer i Naturbase:	Ny lokalitet
Hovednaturtype:	Kulturlandskap
Naturtype:	D04 Naturbeitemark
Utforming:	D0404 Frisk fattigeng
Verdi:	B (viktig)
Mulige trusler:	Fysiske inngrep, gjengroing
Undersøkt/kilder:	16.8.2011, DH
Stedkvalitet:	God

Områdebeskrivelse

Innledning: Beskrivelsen er laget av Dag Holtan i april 2012, basert på eget feltarbeid 16.8.2011 og litteraturkilder (Gaarder 2008), hvor også en del av beskrivelsen er sakset fra.

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger ved enden av bilvegen inne i Hammarkleivdalen. Det er snakk om ei lita setergrend der det er noen rester av de gamle setervollene som ikke har grodd igjen. Lokaliteten avgrenses ganske skarpt, dels mot enkel veg i vest, samt mot skog og dels kultureng i øst. Et seterhus ligger delvis innenfor lokaliteten og ei løe ligger midt på den eine enga. Området ligger i sørboreal vegetasjonssone og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2). Berggrunnen er trivial, med stort sett gneisbergarter og granitter.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Avgrenset setervoll har typiske friske, magre enger av engkvein-gulaks-typen. Hovedenga ligger på elvesletta ned mot vegen i vest, mens det er et par lave terrassekanter mot en forhøyning i øst, der ei mindre eng ligger inneklemt mellom ei kultureng på sørsida og småvokst lauvskog på nordsida. Trolig har det her vært strøbeite med husdyr en del år, og

den er derfor ført opp som naturbeitemark, selv om det tradisjonelt sett nok har vært snakk om slåtteenger.

Artsmangfold: Karplantefloraen er ganske ordinær, med arter som gulaks, tepperot, blåklukke, aurikkelsveve, kornstarr, jonsokkoll, engfrytle, tiriltunge og småengkall. Derimot har lokaliteten en rik og velutviklet funga av beitemarkssopper, inkludert en rekke rødlistearter, også enkelte sjeldne og truede arter. Av størst interesse var et par funn både av grå narremusserong (EN) og *Hygrocybe subpapillata* (VU). I tillegg kommer flere funn både av rødne luvokssopp (VU), gulbrun narrevokssopp (NT), samt enkeltfunn av lillagrå rødskivesopp (VU), *Entoloma cf. cocles* (NT) og fiolett greinkøllesopp (VU). Også 5 andre mer vanlige beitemarkssopper ble funnet.

Bruk, tilstand og påvirkning: Engene har trolig nå bare et svakt strøbeite av husdyr og bærer preg av gradvis gjengroing, både med gras ute på engene og lauvtrær i kantsoner. Hevdhistoria er ikke sjekket nærmere opp. Det virker rart om det ikke har vært tilført litt gjødsel her tidligere (de ligger lett tilgjengelig), men samtidig peker den rike fungaen på at dette umulig kan ha vært store mengder, hvis noe kunstgjødsel i det hele tatt.

Fremmede arter: Ingen påvist.

Hensyn og skjøtsel: Naturverdiene er helt avhengig av tradisjonell hevd. Dette kan gjerne være med slått (da bruk av tohjuls slåmaskin eller ljà) kombinert med etterbeite, men også sommerbeite som ikke medfører for mye tråkkskader vil trolig i stor grad sikre verdiene. I tillegg trengs noe rydding av lauvkratt i kantsonene, slik at verken engene eller nærområdet gror igjen med skog. Uten en vesentlig bedring av dagens hevdsituasjon så vil verdien tape seg jevnt og lokaliteten være helt uten naturfaglige kvaliteter i løpet av noen år.

Begrunnelse for verdivurdering: Lokaliteten har fått en klar verdi som svært viktig (A), siden flere rødlistede beitemarkssopp forekommer, til dels sjeldne og høyt rødlistede arter, og i ganske gode bestander.

4.3.23 1612223 Aunsetra

Nummer i Naturbase:	BN00019707
Hovednaturtype:	Skog
Naturtype:	F01 Rik edellauvskog, F07 Gammel lauvskog
Utforming:	F0106 Gråor-almeskog, F0701 Gammelt ospenholt, F0702 Gammel bjørkeskog
Verdi:	B (viktig)
Mulige trusler:	Fysiske inngrep
Undersøkt/kilder:	16.8.2011, DH
Stedkvalitet:	God

Områdebeskrivelse

Innledning: Beskrivelsen er laget av Dag Holtan i april 2012, basert på eget feltarbeid 16.8.2011 og litteraturkilder (Gaarder 2008).

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger et par km innenfor enden av vegen i Hammarkleivdalen. Avgrensningen gjelder en i hovedsak sørvendt skrent med ymse lauvskog, dels også gammel furuskog. Området ligger i sørboreal vegetasjonssone og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2). Berggrunnen er trivial, med stort sett gneisbergarter og granitter.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Området føres til F07 gammel lauvskog (både F0701 gammelt ospenholt og F0702 gammel bjørkesuksesjon), med innslag av F01 rik edellauvskog (helst F0106 gråor-almeskog), men også gammel

furuskog (F0802). Viktige treslag er bjørk, furu og osp, med innslag av alm (NT, sjelden), hassel (spredt), gran (sjelden), gråor, hegg, krossved, rogn og selje. Blåbær- og småbregnevegetasjon utgjør samlet sett de viktigste vegetasjonstypene, ofte med godt utviklede høgstaudemiljøer og tilhørende storbregnesamfunn på frisk til fuktig mark. Skogen er middelaldrende til gammel, med et bra innslag av både liggende og stående død ved, i de fleste dimensjoner og nedbrytningsstadier.

Artsmangfold: Av karplanter kan nevnes enghumbleblom, hengeaks, hundekveke, kvitbladtistel, legeveronika, markjordbær, myske, skogburkne, skogfiol, skogstjerneblom, skogsvinerot, storfrytle, stornesle, strutsving, teiebær og trollurt. Lungeneversamfunnet forekommer spredt og sparsomt på rikkarkstrær, med bl.a. grynfilflav, lungenever og skrubbenever.

Bruk, tilstand og påvirkning: Gaarder (2007) antar at området har blitt sterkt utnyttet tidligere, grunnet nærheten til Aunsætra (som for lengst er nedlagt). I dag framstår teigen uansett som nokså upåvirket, og er i en dynamisk utvikling mot eldre naturskog.

Fremmede arter: Gran.

Hensyn og skjøtsel: Det beste for de biologiske verdiene er om området ikke utsettes for fysiske inngrep. Grana bør fjernes.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten utgjør en viktig del av naturskogsmiljøene inne i Hammarkleivdalen.

Begrunnelse for verdivurdering: Lokaliteten får verdi B (viktig) på grunn av at den er relativt artsrik, variert, intakt og representativ for naturtypen regionalt.

Figur 25. Området nedenfor Aunsetra, med den avgrensede kollen i bakgrunnen.

4.4 Noen vrakede lokaliteter

Ut over de 23 lokalitetene nevnt i kapittel 4.3 ble enkelte lokaliteter også undersøkt og vraket som naturtypelokaliteter:

- 1) BN00019706 Asplia er oppgitt å ha rik edellauvskog med hassel, og verdisatt til B (viktig). Det er riktig at her er mye hassel, men det meste av lokaliteten er nå uthogd. Det er likevel ingenting i vegen for at lokaliteten kan settes av til restaurering.
- 2) BN00019687 Aunhaugan er oppgitt å ha rikmyr. Dette er feil, og i tillegg til en viss drenering i området ble det ikke funnet rikmyrsarter.
- 3) BN00019714 Sperillneset er oppgitt å ha kystfuruskog. Dette er feil. Her vokser riktig nok litt furu, men det er snakk om en relativt tidlig gjengroingsfase. Her er dessuten byggefelt, slik at noen verdi som naturskog er det vanskelig å se for seg i løpet av dette århundret.
- 4) BN00019674 Fitjavågen er oppgitt å ha naturtypen strandeng og strandsump. Dette er riktig, men basert på observasjoner med kikkert i 2011 anser jeg det som tvilsomt om verdien kan settes høyere enn C (lokalt viktig). Mestdelen av arealet har dessuten marine naturtyper (gruntvannsområder).
- 5) BN00019671 Myrafjellet er ført til naturtypen sørvendt berg og rasmark, og det er interessant i den forstand at hele lokaliteten er eksponert mot nordvest! «Partier med urskogspreg» er også nevnt i lokalitetsbeskrivelsen, og det er nok å ta munnen veldig full. Jeg undersøkte ikke lokaliteten i felten, men stoppet flere steder under urene og brukte kikkert. Trolig kan delområder føres til F0702 gammel bjørkesuksesjon, og vegetasjonstypene ser ut til jevnt over å høre til blåbær- og småbregneskog. Sannsynligvis vil artsinventaret være nokså trivielt. Her er også en del granplantasjer og en kraftlinje.

5 Rødlistede arter

5.1 Rødlista

Et sentralt verktøy for å identifisere og klassifisere viktige områder for biologisk mangfold er forekomst av rødlistearter. Den norske rødlista oppdateres med jevne mellomrom av Artsdatabanken. Den siste kom i 2010 (Kålås m.fl. 2010) og er basert på kjent kunnskap om ca. 35 000 arter innenfor ulike artsgrupper. 21,8 % av disse artene er ført opp på rødlista (4599 arter).

Rødlistekategorier: NT= nær truet, VU= sårbar, EN= sterkt truet, DD= dårlig datagrunnlag. For en grundigere gjennomgang av rødlista og kategorier vises det til Kålås m.fl. 2010.

5.2 Rødlistede vekster i kommunen

5.2.1 Sopp

Forholdsvis få rødlistede sopper er kjent i kommunen, noe som helt klart skyldes manglende systematiske undersøkelser. De 16 rapporterte artene er knyttet til furuskog (død barved) eller tradisjonelt drevet slåtte- og beitemark. Både skogsmiljøer og kulturlandskap bør undersøkes grundigere for å bedre kunnskapsstatus, ikke minst også de rike hasselkrattene i kommunen, som vurderes å ha et stort potensial for sjeldne eller rødlistede arter. Detaljer om funnene ligger på <http://nhm2.uio.no/botanisk/sopp/>.

- 1) Brun hvitkjuke *Antrodia albobrunnea* (NT) er en vedboende art som ofte vokser på godt nedbrutte læger av furu. Eneste funnet i Hemne er fra Gammelsetra ovafor Reinsjøen (Finn Oldervik 2004). I dag er dette området med eller mindre hogd ut.
- 2) *Botrybasidium medium* (DD) er en barksopp som finnes på noe nedbrutte furulæger, og er funnet av Finn Oldervik ved Bottenvatnet i 2004.
- 3) Gulbrun narrevokssopp *Camarophyllopsis schulzeri* (VU) ble funnet i gjengroende slåttemark ved Asplisetra av Geir Gaarder i 2007.
- 4) *Entoloma cocles* (VU) ble funnet (trolig denne arten) i gjengroende slåttemark ved Asplisetra av Geir Gaarder i 2007.
- 5) Lillagrå rødkivesopp *Entoloma griseocyaneum* (VU) ble funnet i gjengroende slåttemark ved Asplisetra av Geir Gaarder i 2007.
- 6) Semska rødkivesopp *Entoloma jubatum* (NT) ble funnet på en gjengroende setervoll ved Hammarvoll i 2007 (Geir Gaarder).
- 7) Rødnende lutvokssopp *Hygrocybe ingrata* (VU) ble funnet i gjengroende slåttemark ved Asplisetra av Geir Gaarder i 2007.
- 8) Skifervokssopp *Hygrocybe lacmus* (NT) ble funnet ved Bjørkesetra i 2003 av Finn Oldervik. Også dette området gror nå igjen.

- 9) *Hygrocybe subpapillata* (VU) ble funnet i gjengroende slåttemark ved Asplisetra av Geir Gaarder i 2007.
- 10) Gul slimvokssopp *Hygrocybe vitellina* (VU) ble funnet i gressmark på Erklifjellet i 2003 av Finn Oldervik. Også denne regnes til beitemarksoppene.
- 11) *Hyphoderma capitatum* (NT) er en barksopp som vokser nå noe nedbrutte furulæger, og ble funnet i Sengsdalen i 2004 av Finn Oldervik.
- 12) Stor hengepiggg *Mucronella bresadolae* (DD) er en vedboende art som ofte vokser på godt nedbrutte læger av furu. Eneste funnet i Hemne er fra Gammelsetra ovafor Reinsjøen (Finn Oldervik 2004). I dag er dette området med eller mindre hogd ut.
- 13) Grå narremusserong *Porpoloma metapodium* (EN) ble funnet i gjengroende slåttemark ved Asplisetra av Geir Gaarder i 2007.
- 14) *Sidera lenis* (NT) vokser på nedbrutt ved av ulike treslag, ofte furu, og er funnet vest for Reinsjøen av Geir Gaarder i 1992.
- 15) Taigakjuke *Skeletocutis stellae* (VU) vokser på nedbrutt ved av furu, og er funnet vest for Reinsjøen av Geir Gaarder i 1992.
- 16) *Tubulicrinis effugiens* (NT) er en barksopp som vokser nå noe nedbrutte furulæger, og ble funnet i 2004 i Sengsdalen (Finn Oldervik).

5.2.2 Lav

Så langt er det rapportert om 9 rødlistede lavararter fra Hemne, samtlige knyttet til ulike, helst eldre skogsmiljøer. Detaljer om funnene ligger på <http://nhm2.uio.no/lav/web/index.html>.

- 1) Gubbeskjegg *Alectoria sarmentosa* (NT) er gjerne utbredt i gamle furuskoger med en viss luftfuktighet, og overraskende nok er det bare ett funn fra Hemne, nemlig i Rofjell, 1932! Denne bør være noe mer utbredt.
- 2) Rognelundlav *Bacidia absistens* (NT) er en skorpelav, og er funnet i naturreservatet på Røstøya i 1994.
- 3) Kort trollskjegg *Bryoria bicolor* (NT) ble funnet ved Øydalsvatnet i 1992, og vokser gjerne på noe lysåpne bergvegger.
- 4) Langnål *Chaenotheca gracillima* (NT) er en knappenållav som ofte kan finnes i eldre miljøer med gråor. Funnet i bekkedalen ved Sengsdal i 1992.
- 5) Skorpefiltlav *Fuscopannaria ignobilis* (NT) har en vid utbredelse langs ytterkysten helt opp til Nordland, og vokser først og fremst på osp i gamle ospeholt. 7 funn i Hemne.
- 6) Kastanjefiltlav *F. sampaiana* (VU) er litt mindre vanlig enn skorpefiltlav, og vokser på edellauvtrær eller rike bergvegger. Funnet på rogn vest for Reinsjøen i 1992.
- 7) Vinlav *Lecidea roseotincta* (NT) vokser gjerne på bark av gammel bjørk i skyggefulle miljøer. Funnet på Røstøya i 1994.
- 8) Rimrosettlav *Physcia magnussonii* (VU) ble funnet på Kyrksæterfjellet i 1932.

- 9) Gul pærelav *Pyrenula occidentalis* (NT) er en skorpelav som gjerne vokser på hassel eller rogn, ble funnet i naturreservatet på Røstøya i 1994 og også på fastlandet i 2011.

Figur 26. Gul pærelav på hassel ved Almlia i 2011.

5.2.3 Karplanter

Bare 5 rødlistede karplanter er kjent fra kommunen. Detaljer omkring funnene er tilgjengelige på <http://artskart.artsdatabanken.no/FaneArtSok.aspx>.

- 1) Alm *Ulmus glabra* (NT) finnes i enkelte solvendte lier i deler av kommunen, oftest med beskjedne bestander. Beiteskader på bark, fra

hjordedyr, er et alvorlig problem nasjonalt, og ble observert flere steder sommeren 2010.

- 2) Ask *Fraxinus excelsior* (NT) finnes noe spredd i kommunen, og er trolig i sin tid innført.
- 3) Brunskjene *Schoenus ferrugineus* (NT) er knyttet til rikmyr, og er funnet ved Middagslia og Strenggardsvatnet i 1968. Siden funnene er såpass gamle bør arten ettersøkes på nytt.
- 4) Klåved *Myricaria germanica* (NT) vokser gjerne på elveører o.l., og er funnet bl.a. ved Holladalen og Vassli (1956, 1977). Siden funnene er såpass gamle bør arten ettersøkes på nytt.
- 5) Kvitkurle *Pseudorchis albida* (NT) vil i Hemne først og fremst være knyttet til utkanten av rikmyrer eller gamle, fuktige beitemarker (middels kalkkrevende art). Flere gamle funn og usikker status per 2012.

6 Kilder

6.1 Skriftlige kilder

Aune, E.I. 1976. Botaniske undersøkjinger i samband med generalplanarbeidet i Hemne kommune, Sør-Trøndelag. DKNVS-museet, rapport botanisk serie 1976 – 1.

Direktoratet for naturforvaltning 2006 (oppdatert 2007). Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13 – 2. utgave 2006.

Fjeldstad H. 2008. Naturverdier for lokalitet Pallen, registrert i forbindelse med prosjekt Bekkekløfter 2007, S-Trøndelag. NaRIN faktaark. BioFokus, NINA, Miljøfaglig utredning.

Fjeldstad H. 2008. Naturverdier for lokalitet Staursetbekken, registrert i forbindelse med prosjekt Bekkekløfter 2007, S-Trøndelag. NaRIN faktaark. BioFokus, NINA, Miljøfaglig utredning.

Fremstad E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12. 279 s.

Fremstad, E. & Moen, A. (red.), 2001: Truete vegetasjonstyper i Norge. NTNU rapport botanisk serie 2001-4. 231 s.

Gederaas, L., Salvesen, I. og Viken, Å. (red.) 2007. Norsk svarteliste 2007 – Økologiske risikovurderinger av fremmede arter. *2007 Norwegian Black List – Ecological Risk Analysis of Alien Species*. Artsdatabanken, Norway.

Gaarder, G. 1992. Veg til Tjeldbergodden. Temarapport flora, fauna og naturvern. ØKOMOD rapport 1992: 6.

Gaarder G. 2008. Naturverdier for lokalitet Bugelva, registrert i forbindelse med prosjekt Bekkekløfter 2007, S-Trøndelag. NaRIN faktaark. BioFokus, NINA, Miljøfaglig utredning.

Gaarder G. 2008. Naturverdier for lokalitet Hammarkleivdalen, registrert i forbindelse med prosjekt Bekkekløfter 2007, S-Trøndelag. NaRIN faktaark. BioFokus, NINA, Miljøfaglig utredning.

Holien, H. & Tønsberg, T. 2006. Norsk lavflora. Tapir forlag. 224 s.

Jordal, J. B. & Gaarder, G., 1995. Biologiske undersøkelser i kulturlandskapet i Møre og Romsdal i 1994. Beitemarkssopp og planter i naturenger og naturbeitemarker. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Landbruksavd. Rapport 2-1995. 95 s.

Krog, H., H. Østhagen & T. Tønsberg, 1994. Lavflora. Norske busk- og bladlav. 2 utgave. Universitetsforlaget. 368 s.

Kålås, J.A., Viken, Å., Henriksen, S. & Skjelseth, S. (red.) 2010. Norsk rødliste for arter 2010. Artsdatabanken, Norge.

Lid J. & Lid D. T. 2005. Norsk flora. 7. utgåve ved Reidar Elven. Det Norske Samlaget, Oslo. 1230 s.

Lindgaard, A. & Henriksen, S. (red.). 2011. Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim.

Miljøverndepartementet 1992. Norsk oversettelse av Konvensjonen om biologisk mangfold: St. prp. nr. 56 (1992-93).

Miljøverndepartementet 1997. Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling – Dugnad for framtida. St. meld. nr. 58 (1996-97).

Miljøverndepartementet 2001. Biologisk mangfold. Sektoransvar og samordning. St. meld. Nr. 42 (2000-2001).

Moen, A. 1983. Myrundersøkelser i Sør-Trøndelag og Hedmark i forbindelse med den norske myrreservatplanen. K. Norske Vidensk. Selsk. Rapp. Bot. Ser. 1983-4: 1-138.

Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.

Oldervik, F & Stenberg, I. 2005. 420 kV – kraftledning, Tjeldbergodden – Trollheim. Tilleggs vurdering for flora og fauna grunna på feltarbeid våren 2005. *Miljøfaglig Utredning Rapport* 2005: 28.

Simonsen, L. 2010. Heimsfjellet vindpark - Konsekvensutredning fagrapport naturmiljø. Rapport nr. 08-81-5.

6.1.1 Internettressurser

Følgende databaser ble sjekket i januar 2011:

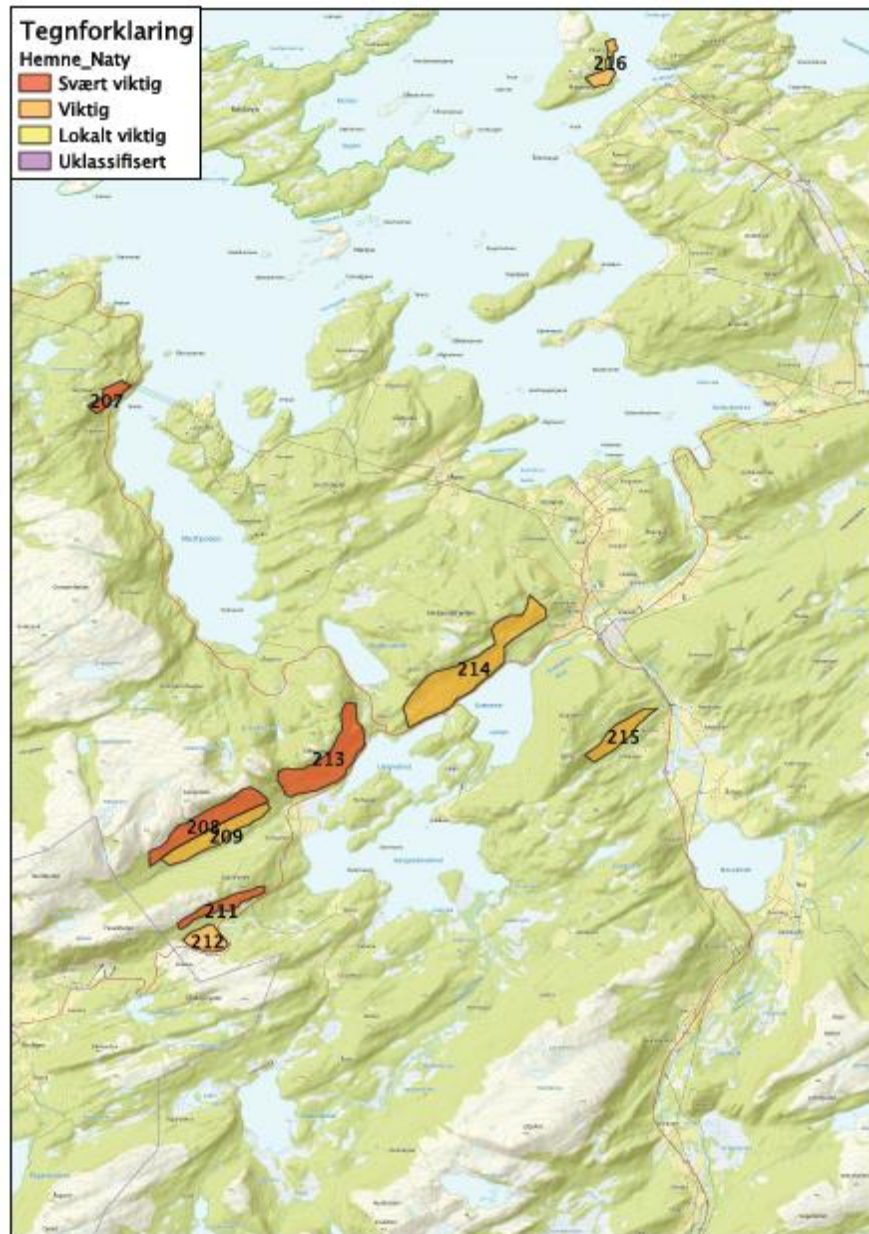
<http://nhm2.uio.no/botanisk/sopp/>

<http://nhm2.uio.no/lav/web/index.html>

<http://artskart.artsdatabanken.no/FaneArtSok.aspx>

<http://nhm2.uio.no/botanisk/mose/>

7 Kart over 2011- lokaliteter

Miljøfaglig Utredning AS ble etablert i 1988. Firmaets hovedformål er å tilby miljøfaglig rådgivning. Virksomhetsområdet omfatter blant annet:

- Kartlegging av biologisk mangfold
- Konsekvensanalyser for ulike tema, blant annet: Naturmiljø, landskap, friluftsliv, reiseliv og landbruk
- Utarbeiding av forvaltningsplaner for verneområder
- Utarbeiding av kart (illustrasjonskart og GIS)
- FoU-virksomhet
- Foredragsvirksomhet

Hovedadresse:

Gunnars veg 10, 6630 Tingvoll

Telefon: 97 97 84 20

Org.nr.:

984 494 068 MVA

Hjemmeside:

www.mfu.no